Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis. ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue] docto eos digne legenti. predicanti. aut ...

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

Dominica septuagesime.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Visual Library

aquā refectōis educauit me. aīaʒ meā con
uertit. Dicit Inno. qrt⁹ q̄ aq̄ refectiōis ibi
ſignificat baptiſmū ad lraʒ. q2 ī aq̄ fit. Sʒ
aq̄ refectōis dr̄ duob⁹ modis. q2 reficere ē
reformare. ꝛ reficere ē ſatiare. Baptiſm⁹ ḡ
reficit. i. reformat ſilitudinē dei. quā dya/
bol⁹ deformauerat p pctm̄. Iſa. j. Lauami
ꝛ mū di eſtote. Glo. lauami aqua baptiſmi
Et Zach. xiij. dr. Erit fons patens domui
Dauid in ablutōʒ pctōꝝ ꝛ mēſtruate. Itē
baptiſm⁹ reficit. i. ſatiat. q2 in baptiſmo da
tur ſpūſſctūs q̄ replet et ſatiat. Q aūt daꝛ
ſpūſſanct⁹ ī baptiſmo heꝛ Math. iij. Ipe
vos baptiſabit ſpūſancto ꝛ igni. Q ſpūſ/
ſanct⁹ repleat habeꝛ Actu. ij. Repleti ſunt
oēs ſpūſctō. De hac duplici refectōe ha
beꝛ Actu. ij. vbi Petr⁹ dixit. Pniaʒ agite.
et baptiſeꝛ vnuſq̄ſqʒ in noīe dn̄i noſtri ihu
xpi in remiſſionē pctōꝝ. ꝛ accipietis donū
ſpūſſancti. In remiſſionē pctōꝝ. ecce pri/
mū. accipietis. ecce ſcdm. Sup hanc ḡ
aquā refectōis. dicit iuſtus educauit me
ſic puez. fidei nutrimēto. q̄ dī. recepto ſa/
cramēto baptiſmi q̄ fundamēto. paulatim
alia ſacramēta recepi q̄ nutriūt aīaʒ Aba/
cuc ij. Qui incredulus eſt nō erit aīa eius
recta in ſemetipo. Iuſt⁹ aūt in fide ſua vi/
uet. Ezech. xlvij. Aque deſcēdebāt ad lat⁹
templi dextrū. et poſt ſubiūgit. oīs aīa
viuens ad quā puenerit torrens iſte viuet
Et ideo dicit bn̄ q̄ ſup hāc aquā educauit
me dn̄s. Ad q̄d aūt valeat iſta refectio ſta
tim ſubdiꝛ. animā meā ad ſe ꝯuertit. vt ſcʒ
mūdanis opib⁹ nō inſudet vel nō intēdat.
quo min⁹ ad eū libere poſſit currere. Sic
ꝯuerterat aplm q̄ de ſe dicebat Hebre. xiij
Nō habem⁹ hʼ manentē ciuitatē. ſʒ futurā
inq̄rim⁹. Hec ḡ bona eſt refectio q̄ ita men
tē ſaciat dulcedine dei in pn̄ti vt obliuiſca
tur delectationē ſeculi. Phil. iij. Oīa ar
bitror vt ſtercora vt xpm lucrifaciā. Si ſo
volum⁹ loq̄ de refectōe fuſe glīe. tūc nō mi
nus eſt vez q̄d xp̄s pmittēs dicit. ꝛ ego re
ficiā vos. Nā eodē mō refectuꝝ ſe pmittit
vt dictū eſt pmo. q2 reficiet electos in etna
glā. i. reformabit de miſeria ī glīaʒ. de cor/
ruptiōe ī incorruptōeʒ. de impfectōe ad p
fectionē. de ſpeculo et enigmate ad clarāvi
ſionē. Iuxta illud Reformabit corp⁹ hūili
tatꝭ nr̄e ꝯfiguratū corpī claritatꝭ ſue. Phi
lippen. iij. Hoc āt fiet cū corruptibile hʼ in/
duerit incorruptōeʒ. ꝛ mortale hʼ induerit
immortalitatē. Et iterū. Cum venerit q̄d
pfectū eſt. euacuabiꝛ quod ex parte eſt. Et
iteꝝ. Videm⁹ nunc p ſpeculū in enigmate
tūc aūt facie ad faciē. Ecce refectio. id ē. re
formatio pfecta. Scdo ī futo reficiet. i. ſa/
tiabit totū hoīeʒ Iuxta illud pſ. Satia/
bor cum apparuerit glā tua. Vbi dicit In
nocenti⁹ q̄ hec ſatietas erit in impletione
deſideriorū pfecta. Pſ. Qui replet in bo/
nis deſiderium tuū. Quando aūt erit ſacie/
tas hec aut vbi. ſtatim dicit. Cum appa ru/
erit gloria tua. ſcʒ cuilibet iuſto in ſe et in
alijs. j. Ioh. iij. Kmi. nūc filij dei ſum⁹. ſed
nondū apparuit q̄d erim⁹. Cum aūt appa/
ruerit ſimiles ei erimus. Ad quā gloriam
nos perducat ihs xp̄s Amen.

Dominica ſeptuageſime. I
Sermo. XXXIIII.

Simile eſt regnū

celoꝝ homini pr̄ifamilias Mat.
xx. Dominica hodierna diuerſi/
mode a diuerſis appellaꝛ. Nā vulgares no
ſtri vocant eam antiquū carniſpriuiū. Eo
q̄ ab hac dominica antiqui patres diſpo/
nebant ſe ad ieiuniū q̄drageſime. Vnde ꝛ
nuptiaꝝ ſolēnitates ꝛ cātica leticie obmit/
tebant. vt animū ſuū ad dignos penitētie
fructus pagēdos in q̄drageſima aſſuefa/
cerent. Multa etiā in cibis extūc obmitte
bāt. q2 carnes de cetero nō comedebāt. ſʒ
tm̄ oua et lacticinia. q̄b⁹ vtebantur vſqʒ ad
octo dies. Poſt hoc autē a dn̄ica Exurge.
īmediate ſequenti obmiſſo eſu ouorum ſo
lū lacte vtebāꝛ vſqʒ ad dn̄icā Eſto mihi. in
qua dominica deinceps omnia obmiſerūt.
Quia ergo in hac dominica carnibus pri
uabantur. Ideo carniſpriuiū antiquorū
patrum appellatur. Quēmodū adhuc gre
coꝝ eccleſia obſeruat. Alij autem appellāt
hāc dn̄icaʒ ſeptuageſimam. vt lrāti ꝛ ſpūa
les. Pro eo q̄ in ea recoliꝛ captiuitas. lxx.
annoꝝ q̄b⁹ iudei capti. ducti ſunt in babi/
lonē p Nabuchodonoſor regē Aſſiriorū.
vt habetur. iiij. Reg. vltimo. Et. j. Eſdre. v
cap. Sub Ioachim rege Iuda. et poſtea
ſub Sedechia eius ſucceſſore. Vbi filij
iſrahel in maxia triſticia exiſtentes. habi/
tabāt ſup flumīa babilonis. faciētes tugu
ria. ꝛ ſuſpendentes cytharas ꝛ liras ſuas.
q̄b⁹ laudare deū in terra ſua ꝯſueuerāt in
ſalicib⁹ et alijs arborib⁹. Iuxta illud ī pſ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sup flumina babilonis illic ſedim⁹ ⁊ fle/
uim⁹ dū recordaremur tui ſyon. id ē. irl'm
In ſalicib⁹ in medio ei⁹ ſuſpēdim⁹ organa
nr̄a. Quia illic interrogauerūt nos q̄ capti/
uos duxerūt nos vba cācionū. Imnū cā/
tate nob de cāticꝭ ſyon. i. ſic ↄſueuiſtꝭ i ciui/
tate ſyon. Quib⁹ illi rn̄derūt. Quō cātabi/
mus canticū dn̄i in t'ra aliena. Spūaliter
āt ſcā mr̄ eccl'a ſub iſta hiſtoria recolit mi
ſtice ſtatū deuiatōis ſue q̄ deuiauit p cul/
pā a grā. Hieruſalez em̄ interptatur viſio
pacꝭ ⁊ ſignificat paradiſuz in q̄ hō debuit
videre deū i pace ppetua. Nabuchodono
ſor ſignificat dyabolū q̄ eſt rex cōfuſionis
etne. Qui pter peccata nr̄a captiuauit noſ
in vita pn̄ti. in q̄ circūdederūt nos gemit⁹
mortꝭ ⁊ q̄ſi dolores inferni. ſ. frigus. eſtus.
ſitꝭ. fames. laſſitudo. egritudo. ⁊ mors ipa.
ↄſcie amaritudo. fetor. ⁊ tenebre iteriores
Ut dicit Wilhelm⁹ in rōnali pte. vj. Cō/
parat' aūt vita iſta tota. lxx. quia ſeptē eta/
tib⁹ voluit'. Octaua em̄ etas eſt reſurgētiū.
Unde ſic ante finē. lxx. annoꝝ oēs iudei
in terrā ſuam redierūt. Sic oēs electi añ
finē ſeptime etatis redibūt ad patriā cele/
ſtem. Obmittim⁹ ꝯ cantica leticie ad ſigni/
ficādū qꝛ nō ſum⁹ in patria ſꝫ i t'ra aliena.
Iuxta illud Heb. xiij. Non habem⁹ h̄ ma/
nentē ciuitatē. ſꝫ futurā inq̄ram⁹. ymo ſu/
mus in h̄ mūdo tāq̄ in graui captiuitate.
vt nō q̄ volum⁹ bona ſꝫ que odim⁹ mala fa
ciam⁹. Iuxta illud apl'i. Nō q̄d volo bonū
ago ſed q̄d odi malū. Sum⁹ em̄ etiā in ter
ra inimicoꝝ. q̄ ſpoliauerūt nos gratuitis
vulnerauerūt in naturalib⁹ bonis. ⁊ abie/
rūt ſemiuiuo homine relicto. plagꝭ impo/
ſitis multꝭ Luce. x. Et ideo poſſumus ho
die dicere illud Job. xxx. Verſa eſt i luctū
cythara nr̄a ⁊ organū nr̄m i vocē flentium
Nō ꝯ ridēt hodie niſi ſtulti ad iſtar illoꝝ q̄
flētib⁹ alijs ſapiētib⁹ ipi gaudēt i luctu Cō
tra illō ſapiētꝭ Eccl'i. xxij. Muſica i luctu i/
portuna narratio. Hic ē qꝫ eccl'a obmittit
hodie cātica oīa āgelica. vt all'a. ⁊ i t'ra. ⁊ aſ
ſumit hūana. ſ. laus tibi xpe. nō qꝫ eq̄polle/
ant int' ſe. ſꝫ qꝛ iſta vox ē hūilitatꝭ ⁊ merorꝭ.
Vlez. qꝛ triſticia ſcl'i mortē opat'. Iō eccl'a
tpando iſtū gemitū electoꝝ adducit tam i
epl'a q̄ȝ i euāgelio triplex remediū. ⁊ pmū.
Nā remediū eſt vt ſi vult plene liberari ab
his miſerijs laboret in vinea dn̄i pn̄tꝭ eccl'e
excolēdo diligēt' ortulū ↄſcie ſue extirpan

do de ea vicia. poſtea i ſtadio vite pn̄tꝭ cur/
rat p pnīe opa. deinde virilit' in agone pu/
gnet ↄ̄ dyaboli tēptamēta. Nō ſi fecerit tri/
plex pmiū hēbit. qꝛ laborāti dabit' denari⁹
currēti brauiū. ⁊ pugnāti corona btūdi/
nis etne. q̄ etiā h̄ denari⁹ nuncupat'. De q̄
q̄dē denario ſic loq̄t' euāgeliū. In illo. t. d.
i. d. ſ. p. h. Sil'e ē regnū celoꝝ hōi prīfami/
lias q̄ exijt pmo mane ↄducere oparios in
vi. ſ. ⁊c. Sup iſto euāgelio expediret aliq̄
dicere. ſꝫ qꝛ ſine grā. ſ. iuſta facere n̄ poſſu⁹
Dicit ei Salomon Eccs. ix. Verti me ad
aliud. ſ. ↄſiderandū. ⁊ vidi. ſ. itelligēdo. nec
velociū eē curſū. ſ. qꝫ currāt vtuoſe ſine gra
diuia. Roꝝ. ix. Nō ē volētꝭ neq̄ currētꝭ. ſꝫ
dei miſerētꝭ. nec fortiū eē bellū. ſ. victorio/
ſū ſine grā di. ſ. Mach. iij. de celo ē fortitu
do. nec ſapiētiū panē. ſ. doctrīe Prouer. xvj
Hoīs ē animū pparare ⁊ dn̄i gubernare lin
guā. nec doctoꝝ diuitias. eſſe. ſ. fructuoſas
ſine grā Iſa. xxxiij. Diuitie ſalutis ſapia ⁊
ſcia. nec artificū grāꝫ. ſ. ad opandū ſine deo
Joh. xv. Cū ꝯ nihil ſine grā xpi facere poſ
ſum⁹ merito recurrā⁹ ad eū. Ipe em̄ ē pcu/
rator vinee militātꝭ eccl'e. vt dr̄ in euange/
lio pn̄ti q̄ hꝫ ↄducere oparios. i. pdicato/
res in op⁹ ſalutare aīaꝝ fideliū ſuoꝝ. Ut
igit' p ipm ↄducamur in vineā ſacre ſcptu/
re. floreſq̄ doctrine decerpam⁹. ⁊ fructum
ſalutꝭ deguſtem⁹ recurrā⁹ ad vgīnē glo'aꝫ
ſalutātes eam voce amena di. Aue maria
grā plena. In pn̄ti euāgelio dſcribūt' tria.
Prio diuie bonitatꝭ magnitudo. cum dr̄.
Sil'e ē regnū ce. Scdo oñdit' eiuſdē libe
ralis remunerātiōis rectitudo. cū dr̄. Cū
ſero factū eēt. Tertio arguit' hūane inui/
dētie ingratitudo. cū ↄcludit'. Et rn̄dens
vni illorum dixit.

¶ A

Dixi primo qꝫ in pma parte
euangelij deſcri
bit' diuine boitatꝭ magtudo. cū dr̄. Sil'e ē re.
ce. Circa q̄d ſciēdū qꝫ cū xps i fine ſcdi an
ni ſue pdicatōis pdicaſſꝫ ↄtēptū diuitiaꝝ
auari h̄ audiētes deridebāt eū. Iō ipe pro
ſuit tres pabolas. Unā d̄ diuite epulone.
aliā d̄ villico iniq̄tatꝭ. vt dr̄ Lu. xvj. Tertiā
d̄ iſtaꝫ ad diſciplos ſuos docēs p h̄ i hac
vita vel p opa miſcdie vl' p opa iuſticie eē
viuendū. Poſtq̄ ꝯ docuit opa miſcdie ege
nis exhibere i diuite ⁊ villico. h̄ tamē docet
opa iuſticie facere et operari in hoc mūdo
vbi ſum⁹ quaſi in quadā vinea i q̄ bonoꝝ

opm fructuȝ faciliter cumulare poſſumꝰ.
Vñ dic lr̃a. Simile ē reg.ce. hōi prĩfamili/
as.i.pñs ecclã vl' vita iuſtoꝝ i ħ mōo ſilis
eſt negocio cuiuſdã hoīs prĩſfamilias .q̃d
fit vel fieri potuit a q̃dã hoīe prẽfamilias
Et ħ i iſto.q2 ſic ille prĩfa. remũerat primo
nouiſſime veniẽtes.ita dñs gẽtiles q̃ i fine
ſclõꝝ crediderĩt .pus rĩmunerat q̃3 iudeos
eo ꝙ plenitudo gẽtiũ ꝑus dȝ intrare i reg
nũ celoꝝ.ꝛ poſtremo oīs iſrl' ſaluꝰ fiet. Lũ
eñ iudei ꝑus tpe ꝑceſſerãt gẽtiles i ſeruitõ
dei. Silr q̃ñq3 deꝰ ꝑus remũerat eos qui
poſteriꝰ ad pn̄ia3 ꝯuertũť q̃3 eos q̃ diuti i
ea ſteterĩt. q̃uis eñ ꝑmogeniti ius ꝑmoge/
niture poſſideãt.tñ ſepiꝰ ꝑ ſtulticiã ꝑdunt.
Sic pȝ de Eſau ꝛ Jacob Beñ.xxvij.et de
Ruben Beñ.xlix. Eſt g̃ ħ deꝰ prĩfamilias.
Xp̃s ſꝯo eiꝰ ꝓcurator. Operarij ꝑdicatores.
Denariꝰ vita etna. Vinea eccl'a vl' aīa iuſti
ſm Bre. Baſiliũ.ꝛ Criſ. Hore ſũt etates
mũdi vel hoīs. Et ſm ħ plana ē lr̃a ſine
mag̃ intricatiõe quã ſub ħ ſenſu xp̃o duce
ꝓſeq̃r. Dicit g̃ ꝙ iſte prĩfa.exiuit ꝑmo mane
Iſte prĩfa.eſt deꝰ ꝛ dñs vniuerſe creature.
cuius eſt terra ꝛ plenitudo eius. Dicit aũt
Criſ. ħ ꝙ deꝰ hȝ domũ magnã q̃i triſtegã.
in cuius ſuprmo ſunt victores vt in celo.in
infimo victi. vt in inferno.in medio certã/
tes. Qui exijt ꝑmo mane.i. in ꝑma mundi
etate.que hora fuit ab Adam vſq3 ad Noe
Vñ ſm Hug.totũ tps hꝰ mũdi ē q̃ſi vnus
magnꝰ dies.cuiꝰ mane fuit initiũ creatõis.
ad e. finis ſꝯo ſeu ſero erit ꝯſũmatio ſcl̃i iu/
dicio finali.ꝛ ita etates ſclõꝝ medie i hac
die ſũt q̃i hore. Pria g̃ hora fuit ab adã ad
Noe.q2 illa fuit prima etas.q̃ etas cõtine/
bat.x.generatões patꝝ.q̃ꝝ vnꝰ ſucceſſit al/
teri ꝯtinẽs in ſe duo milia ãnoꝝ. et. cccccc.
lxvj.annos. Que tota perijt diluuio .exce/
pto Noe met octauo. Dr aũt deꝰ ex tũc exiſ/
ſe q̃i pria hora.nõ ꝙ tũc eẽt incarnatꝰ vl' de
celo deſcendẽs viſibilis factꝰ.ſȝ q2 tũc fuit
aliq̃bꝰ hoībꝰ iuſtis manifeſtatꝰ. Qui eũ eſſe
creatorẽ ſuũ cognouerũt. Et ħ dicit Bre.
in omel'. Qñ deꝰ nõ cognoſcit.in ſecreto ē.
Qñ ſꝯo cognoſcit .de occulto ꝓcedit. Ad
noticiã ergo frequẽtiꝰ exiuit.q̃nto ampliꝰ
ſui noticiã dedit. Exiuit ãt tũc deꝰ ꝯduce/
re operarios ſuos.i.iuſtos ꝛ ſeruiẽtes ſibi ꝛ
nomen ſuũ alijs manifeſtantes. Et notã/
ter dicit operarios.nõ ꝟbarios.non locuto/
res.ſȝ ꝟbi factores Jaco.j. Eſtote factores

verbi. Operarios etiã dicit nõ deſtructores
vt ſũt heretici.in vineã ſuã.i.eccl'a3 militã/
tẽ.cuiꝰ palmites fuerunt primi iuſti.ſcilicȝ
Abel vſq3 ad vltimũ electũ. Operarij ergo i
vinea dñi ſũt ꝑdicatores ꝛ iuſti recte viuẽ/
tes.q̃ alios ꝟbo vel exẽplo ad bñ viuendũ
inducũt. Et ſic ſm Criſ. recte viuẽtes ſũt
operarij. ꝛ ſm ħ vinea ē iuſticia.palmites vir
tutes. vt mãſuetudo benignitas. Opa er/
go nr̃a ſunt opa iuſticie. ſm Criſo. non vt
agros colamꝰ.nõ vt diuitias acq̃rãꝰ. q̃uis
ħ ſine peccato facere poſſumꝰ.non tñ ſunt
opa nr̃a Attendãt ħ ſeculares opa iuſticie
negligẽtes ꝛ ſolis opibꝰ corꝑalibꝰ inſudã/
tes. Attendant q2 Adam ꝓeo ꝙ iuſticiam
originalẽ neglexit.eiectus eſt de paradiſo.
Judei q2 ſolis corꝑalibꝰ laboribꝰ inſiſte/
bant.eiecti ſunt de terra ꝓmiſſiõis.ymo ꝺ
terra eterne habitatõis. Sic fiet de talibꝰ
q̃ colũt ħ terras ꝛ negligũt aīas.ꝯgregant
diuitias ꝛ perdunt virtutes . mali operarij
iniq̃tatis.q̃bꝰ dicet illud Mat.xxv. Diſcedi
te a me operarij iniq̃tatis.q̃a nũq̃3 vos noui.
Conuentiõe ãt facta cum illis ex denario
diurno. Circa iſtud ſciendũ ꝙ licet ꝺo me
rito debet ſeruire creatura etiã abſq3 vlla
ſpe ꝓmiſſiõis.eo ſolo ꝙ in ipo viuimꝰ mo/
uemur et ſumꝰ. Actu.xvij.tñ hũana creatu/
ra ſpecialiter ei ſeruire debet. Quia illi õs
preparauit ab eterno nõ qualecũq3 eſſe et
viuere.ſȝ ſummũ eẽ ꝛ viuere.ꝛ btm̃ eſſe et
btm̃ viuere. Et ħ hic ꝺr denariꝰ diurnus.
Vita etem̃ btã ꝯſiſtit in viſiõe clara deita/
tis.q̃ in ħ aſſilat denario.q2 dat ꝓ impleti
one decẽ ꝑceptoꝝ dei.ꝛ q2 hȝ ymaginẽ ſu/
premi regis in ſe.in cuius viſiõe tota bea/
titudo conſiſtit. Eſt ergo hec cõuentio ſm
Criſoſto .vite eterne ꝓmiſſio pro labore .
ex diurno denario.i.ex eternitate vite. Si
cut eñ in denario nõ eſt finis neq3 princi/
piũ. ſic in gloria celeſti. Et ꝺr diurnꝰ.quia
dat laborãtibꝰ i die grẽ. Tota eñ vita pre
ſens eſt dies in qua lucet ſol iuſticie xp̃us
dñs Joh.xij. Ambulate dũ lucẽ habetis.
Dicit ſcd̃o diurnus.q2 dabit in die glorie
In ps. Melior eſt dies vna in atrijs tuis
Et dicitur notanter denarius diurnꝰ nõ
nocturnꝰ. Primo q2 nõ datur laborãtibꝰ i
nocte culpe. Secundo q2 ad ꝯſequenda3
vitã eternã.ſufficit etia3 vna dies laboris
meritorij cum gratia diuina.et ideo nõ di
citur menſurnꝰ a mẽſe.vel annal' ab anno

vel ebdomadal' ab ebdomada. ymo poſſet
dici horinuſ ab vna hora. qꝛ etiā ſufficit ad
ipm pmerendū vna hora. Ezechiel. xviij.
Quacūqꝫ hora peccātor īgemuerit. oīm iniq
tatū ſuaꝝ nō recordabor. Patꝫ h̄ ꝯ̄ latrone.
Seq̄t. miſit eos ī vineā ſuā vt colerēt ꝛ cu
ſtodirēt eā. Gen̄. ij. Tulit dn̄s hoīeꝫ et po
ſuit in paradiſū vt oparet ꝛ cuſtodiret illū
nō vtiqꝫ vt ibi oparet agriculturā. Sꝫ vt
ſuaret originalē iuſticiā ſcḋm Aug. ſup Gen̄.
ad lr̄aꝫ. q̄d ē bn̄ notādū. Et egreſſus circa
horā tertiā. Hic ponit̄ ſcḋa miſſio diuina
Iſta hora tertia fuit a Noe vſqꝫ ad abraā
ꝯtinēs ḡnatiōes patꝝ decē. ānos āt ducē
tos. xiij. In hac ḡ etate iteꝝ deꝰ exiuit non
p loci mutatōꝫ. ſꝫ p ſue bonitatꝭ diffuſiōꝫ
in creat̄a ſubiecta. in q̄ tpe aliq̄ ſcti ad eru
ditionē alioꝝ miſſi ſūt. vt Noe. ſem. ꝛ thare
ꝛ abrahā. Tūc āt dr̄ magꝭ exiſſe. quia illo
tpe magꝭ ſe manifeſtauit. Noe eīm facta eſt
expſſa pmiſſio. ſub Noe etiā factū eſt dilu
uiū. p q̄d figurabat̄ generatio baptiſmal'
ſcḋm Horrā. Vidit ḡ tūc alios p miſeratōꝫ.
et miſertꝰ eſt, pp̄t tria. Primo qꝛ ſtātes erāt
in q̄ntū recti p naturā. Scḋo ī foro. in q̄n
tū detēti p mūdi ꝯcupiſcentiā. Tertio. q̄a
ocioſos īuenit. in q̄ntū fugiētes bonā opa
tionē. Foꝝ ḡ mūdꝰ ē in q̄ ſcḋm Crīſ. calūnie
īiudic. ꝯtētōes. negocioꝝ diuerſoꝝ tumul
tuoſitates ꝛ oīa ſūt venalia. Ocioſi ḡ ſunt
oēs ī mūdo q̄ a bono ꝛ debito ope ꝯ̄ficiūt
Quatuoꝛ āt ſūt p̄cipua ī foro mūdi. Prio
deceptio auaricie Iere. ix. Vnuſq̄ſqꝫ a pri
mo ſuo ſe cuſtodiat. ꝛ Mat. xxiiij. Tradet
āt frater frēꝫ ī mortē. Et h̄ ſic ē. qꝛ p diui
tijſ peſſimis mutuo ſe frēs occidut Scḋo
ī mūdo eſt lutuoſitas luxurie Abacuc. ij.
Vſqꝫquo aggrauas ꝯ̄ te denſū lutū. Ps.
Eripe me ꝯ̄ luto vt nō īfigar. Tertio ī mū
do ē volubilitas incōſtātie. Tren̄. j. Peccm̄
peccauit irl'm. pp̄ēa inſtabil' fcā eſt. Quar
to ī mūdo ē ocioſitas accidie. qꝛ fere oīs
iacuerūt in terra. ſenex ꝛ puer. Tren̄. ij. Sꝫ
Criſ. ponit differētiā int̄ mortuū ꝛ ocioſū.
Nā q̄ dyabolo ſeruit mortuꝰ ē. q̄ āt opꝰ dei
nō opat̄ ocioſus eſt. Qui aliena tollit moꝛ
tuꝰ ē. q̄ ſua nō dat ocioſus ē. Quito ī mūdo
iſto ſic in foro oīa ſūt venalia. Iuxta illud
Eccl'ſ. x. Pecunie obediūt oīa Et certe h̄ ē
videre in iudicijs ſecl'aribꝫ. ſpūalibꝫ. ī mi
ſtris eccl'aꝝ. dn̄oꝝ. in artificijs. ī amicꝭ. in
ſubditꝭ. qꝛ nullꝰ mouet pedē ſine pecunia.

cū multa poſſent hoīes mutuo pſtare ſibi
gratꝭ. pſertim q̄ gratꝭ acceperūt Lu. vj. Gra
tis accepiſtꝭ gratis date. Seq̄t inuitatio.
Et ait illis. Ite ꝛ vos ī vineā meā. ſ. vt co
latis ꝛ dilaterꝭ ꝛ cuſtodiatꝭ. ꝛ q̄d iuſtū fue
rit dabo vob. ſupple. iuxta meritū ꝛ ſup ꝯ
dignū Roꝝ. viij. Nō ſūt ꝯdigne ꝛc. Seq̄t
obediēdi pmptitudo. Illi āt abierūt. ſ. obe
diēdo ꝛ volūtatē dei faciēdo. Et intelligen
dū eſt illi. i. aliq̄ ex illis. qꝛ multi remāſerūt
extra hāc vineā ī gētilitate. ſic oēs deſcen
dētes de Caym. ꝛ poſtea de Cham. Sic
pꝫ Gen̄. Iteꝝ āt exijt circa horā ſextā ꝛ no
nā. ꝛ fecit ſil'r. Hic ponit̄ tertia ꝛ q̄rta voca
tio ꝛ miſſio in q̄ iteꝝ exijt deꝰ p maiorē ma
nifeſtationē. ſ. circa horaꝫ ſextā que fuit ab
abrahā vſqꝫ ad moyſen. Et nonaꝫ que eſt
a moyſe vſqꝫ ad aduētū xp̄i. Hilariꝰ tn̄ dic
q̄ ſexta etas fuit a moyſe vſqꝫ ad dauid Et
nona a dauid vſqꝫ ad xp̄um. Que etas ab
abrahā vſqꝫ ad dauid ꝯtinet ḡnatōes. xiiij
annos ſcḋo nongētos. xlij. Et iteꝝ a dauid
ꝯtinet generatōes. xiiij. ānos āt. cccc. lxxij.
Et hec fuit ſatis plixa hora. Si āt dicimꝰ
nonā a moyſe vſqꝫ ad aduētū xp̄i extēdi il
la ꝯtinet ḡnatiōes. xiiij. ānos ſcḋo q̄gentos
lxxxviij. Circa illā igit̄ horā exijt pfamil. p
maiorē manifeſtationē. ꝛ fecit ſil'r. ſ. vocan
do ꝛ mittēdo in vineā. Et pt dici q̄ etiam
tūc fecit ſil'r. inueniēdo q̄ſdā ſtantes ocio
ſos. eo q̄ multi tūc ſub onere legꝭ ſtātes a
pmio regni celeſtis toꝛpebāt Iuxta illud.
Neminē ad pfectum pduxit lex Hebr. vij
In iſta etate miſſi fuerūt operarij ad eru
ditionē alioꝝ. vt Moyſes ꝛc. Circa. xj. ho
horā exijt. Hic ponit̄ vltima vocatio quā
fecit dei filius p ſe. q̄ in vltimis tempoꝛibꝫ
p ſe apparēs exijt. i. p ſeipm apparuit. j. Ioh
ij. Nouiſſima hora eſt. et inuenit alios ſtā
tes. Gloſa. gentilē et iudaicū pplm a bono
ope toꝛpentē. Stabat eīm iudaicꝰ populꝰ.
ſtabat ꝛ gentilis. vterqꝫ tn̄ ocioſus et p ſu
perbiam ceruicoſus Iob. xv. Cucurrit ad
uerſus deū extēto collo. Et dixit illis ſalꝫ
iudeis p ſeipm. gentibꝫ āt p apl'os. p quos
in omneꝫ terrā exiuit ſonus pdicationis.
Seq̄tur increpatio. Quid hic ſtatꝭ ocioſi
tota die. q. d. de operando nō poteſtis ra
tionabiliter excuſari. cum ꝛ locꝰ congruat.
qꝛ h̄ facultas ſuppetit. qꝛ adhuc ſtatꝭ. ſecus
eſſet ſi iaceretis. ꝛ laboꝛare nō poſſetꝭ. ꝛ ps
iuuat. qꝛ tota die ociū dānificat. Ideo dicit

Dñica ſeptuageſime

tota die ocioſi. Quid ergo ſtatis.id ē. qua
ratione.cum habeatis conductores colla
boratores.laboris ſuauitatē.mercedis p/
pinquitatē.hic in loco laborioſo.piculo/
ſo.ſuſpitioſo.ꝛ lutoſo ad opus dato. Sta
tis aūt mandatoꝝ meoꝝ obliti.ad rugitū
leonis ſtupefacti.carnis illecebris confir/
mati.mūdi vinculis detenti.tota die.id ē.
tota vita.ocioſi.vobis nihil proficientes.
proximis nō ſubuenientes.deo nō ſeruiē
tes.hoſtibꝫ nō reſiſtentes.impoſterꝫ nō p/
uidentes. Talibꝫ autē q̄d dicat̄ audiamꝰ.
Sequitur em̄. Ite ꝛ vos in vineam meā.
Sed audiamus primo quomō ipi ſe excu
ſant. Dicunt em̄. quia nemo nos cōduxit.
Patet hoc de gentilibꝫ eſſe verum. qui nō
habuerunt prophetas nec doctores.ſicut
iudei.qui cōducti per legem naturalem et
ſcriptā erant. Et ideo gentiles dicūt. Ne/
mo nos cōduxit. Ideo non mirū ꝙ huc uſ
ꝗ ab initio mundi ſtamus ocioſi.ſcꝫ a le/
ge diuina.nō tamen a lege dyaboli vacui.
Sed diceres.tamen gentiles ꝛ ſi legē ne/
ſciuerunt.tamen naturaliter ea que legis
ſunt faciebant.vt dicit aplus. Reſpondeo
ꝙ hoc erat valde obſcure.ꝛ ideo quia non
habebāt expreſſe predicationis v̄ba ꝛ di/
uina p̄cepta potuerunt dicere Nemo nos
cōduxit. Quibꝫ ille ait. Ite et vos in vineā
meam. Interponit hic coniūctionem co/
pulatiuā.ad ſignificandū quia gētiles ad/
iuncti ſunt iudeis. Quibꝫ dr̄ Ite ꝛ vos gē
tiles in vineā meam cōpatiendo ꝛ creden
do.cōfitendo ꝛ ope laborando. Et poſſet
hic eſſe dubitatio vtꝝ alique gētes excuſari
poſſint de nō credendo in xp̄m. Rn̄deo. ꝙ
ſi eſſent alique gentes ad quas nō p̄ueni/
ret vnꝗ̄ predicatio chriſtiāe fidei poſſent
excuſari Iuxta illud Ioh.xv. Si non ve/
niſſem.ſ.per me et per meos.ꝛ locutus eis
fuiſſem.peccatum non haberent Dicit ibi
Thomas.ſ.infidelitatis.pro quo nec dā/
narentur.licet bene actualia peccata ſuffi/
cerēt eis ad dānandū. Sed difficile eſt di
cere ꝙ ad aliquos non peruenit predica
tio chriſti.cum dicatur in Pſalmo de apo/
ſtolis. In omnē terrā exiuit ſonꝰ eoꝝ. Vn̄
aplus Roꝝ.j.et.x.probat oēs eſſe inexcuſa
biles. Ex quo em̄ fides eſt ex auditu.quō
poſſunt excuſari. Ex quo in omnē terram
exiuit ſonus eorum.ſcilicꝫ aploꝝ. ¶ B
¶ Ex iſta littera habemus tres moralita/
tes. Prima eſt.vt attendamus diuinā er/
ga nos benignitatem.q̄ oſtenditur in plu
ribus nobis. Primo ꝙ deꝰ fecit ſe nobis
pium et miſericordem.vnde hic dicit̄ pa/
terfamilias Ex quo patet ꝙ ip̄e eſt creator
noſter Deuteron.xxxij. Nunquid non ipſe
eſt pater tuus qui fecit te. Secūdo ꝙ ipſe
eſt prouiſor noſter. Dat em̄ eſcam omi car
ni. Etiam pullis coruoꝝ inuocantibꝫ euꝫ.
Coruus dyabolus ꝓpter nigredinē vicio
rū.pulli eius peccatores quos etiaꝫ paſcit
dn̄s.quia ſuper eos facit ſolem ſuū oriri.
Math.v.et.j.Pe.v. Ipſi cura eſt de vobis
Tertio ꝙ ip̄e eſt generalis omniū diſpen/
ſator. Ideo dr̄ p̄rfamilias ꝙ habeat mul/
tā familiā. Reges apud eum ſunt prelati.
quoꝝ vnuſqſ ꝗ dicit ꝺ ſe illud in ps̄. Ego
aūt ꝯſtitutꝰ ſum rex ab eo ſup ſyon.i.ſuper
fideles. Principes ſunt inferiores prelati.
miſſi a ſuperioribꝫ in vtroꝗ ſtatu ſpiritua
li et ſeculari.ad vindictam malefactorum.
laudem vero bonorum.j. Petri.v. Serui
ſunt miniſtri et predicatores.quos miſit
dominus hora cene dicere inuitatis vt ve
nirent. Luce.xiiij. Ecce benignitas dei er
ga genus humanū ex qua proceſſit ordo
eccleſiaſtice hierarchie.ita vt nihil deſit ec
cleſie in vlla gratia.j.Coꝝ.j. Et ideo dicit
apoſtolus ꝙ que a deo ſunt ordinata ſunt
Ex quo infert ꝙ qui r̄ſiſtit poteſtati.dei or
dinationi reſiſtit. Secunda moralitas eſt
ꝙ omnes tenētur deo ſeruire. Patet.quia
om̄es hic vocant̄ de quacūꝗ etate. Vn̄
in p̄ma etate vocāt̄ pueri ī ſtatu innocētie.
Et hn̄ puericia cōpat̄ prime etati mundi.
Sic em̄ in illa fuit diluuiū.ita in puericia
fit ſubmerſio p obliuionem. eo ꝙ illa etas
valde prona eſt ad malū Gen̄.viij. xij.q.j.
Om̄is etas. Tertia hora eſt adoleſcentia.
Sicut em̄ in illa tertia etate fuit inuenta
lingua hebraica. Sic in adoleſcentia ho/
mo incipit perfecte loqui. Sexta eſt iuuē/
tus.et iſta includit virilitatem. Et ſicut in
illa fuit prima regum electio. Sic in iſta
apti ſunt homines ad regendum ſe et ali/
os. Vnde ſtatutum eſt vt nullus promo/
ueatur in ſacerdotium niſi in viceſimo q̄n
to anno. Et in ep̄um non niſi in triceſimo
que eſt etas iuuenilis et virilis. Nona eſt
ſenectus. Sicut em̄ in illa etate plebs he/
breoꝝ fuit crebris malis q̄ſſata ſub Moy
ſe. Ita ſenes multis afficiunt̄ incōmodis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vt dicit Tulius in libro de ſenectute. Un
decima aũt hora eſt decrepitus in qua eſt
amplius labor et dolor. Qualibet ãt iſtaꝝ
horarũ patet homi gr̃a xpi. Sed attende
quia cũ om̃ibꝫ promiſerit p̃miuz. iſtꝭ nihil
promiſſum eſt. ſed eis tm̃ dictũ eſt. Ite et
vos in vineã meam. Ad ſignificandum qꝛ
decrepiti non ex iuſticia. ſed ex gr̃a ſaluãt̃.
Et merito. quia tales offerunt deo feces
ſue etatis pro quibꝫ nõ merent̃ ex iuſticia
recipere premiũ ſed ſupplicium. Iuxta illud
Malach. Si obtuleritis cecum aut clau
dum quis accipiet h̃ de manibꝫ v̄ris. Nõ
vtiq̃ ſenes faciunt q̃ cecitatẽ. curuitatem.
clauditatem. et om̃es defectus deo offert
et tamen deus iſta acceptat. et ſi non ex iu/
ſticia. tamen ex miſericordia. Ex his argu
it Ambro. li. vj. Exameron. c. xj. ꝙ ſatꝭ ma/
gna cecitas eſt hominũ p̃ntis ſeculi. q̃ nõ
cognoſcunt creatorez ſuũ. cum om̃is etas
mundi cognouit eum. Et idem dicit in li/
bro de paradiſo. c. vj. comparãdo iſtas eta
tes hominis ad etates mundi ſatꝭ pulcre.
Tertia moralitas eſt ꝙ in eccleſia militã/
ti ſpecialiter tres ſtatus argui merentur p̃
ceteris. ſcꝫ generaliter peccãtes. ſingulari
ter preſidentes. et viriliter peregrinantes.
Omnibꝫ enĩ d̃r. Quid ſtatis tota die ocio/
ſi. Peccantibꝫ enĩ peccati locus. eſt locus
contagij. preſidentibꝫ gradus officij. eſt lo
cus periculi. peregrinantibꝫ laqueus mũ/
di eſt locus exilij. Ergo omnibꝫ d̃r. Quid
hic ſtatis. q. d. Surgite. abite. quia nõ ha/
betis hic requiem. Peccantibꝫ d̃r Surgi
te ad remedium querendum. Preſidẽtibꝫ.
Ite ad exercitium cure faciẽdũ. Peregri/
nantibus dicitur. Non habetis requiem
patrie ad manendum. Et tm̃ de primo.

Dixi ſecundo ꝙ in ſc̃da par
te euangelij tangit̃ diuine remuneratiõis
liberalis rectitudo. cum ſequit̃. Cum ſero
autem factũ eſſet. Iſtud ſero eſt cõſumma
tio ſeculi. quia tunc finiet̃ dies ſalutꝭ ⁊ nox
perpetua peccatoribus ſubſequetur. Tũc
enĩ requieſcent poſt laborez anime ſancto
rum. Apoca. xiiij. Ammodo iam dicit ſpi/
ritus vt requieſcant a laboribꝫ ſuis. Con
tra hoc fecit lucifer. qui mane voluit habe
re mercedẽ et quieſcere in ſede aquilona
ri. cum tamen nihil adhuc laboraſſet Iſa.
xiiij. Quomodo cecidiſti lucifer qui mane
oriebaris. Similiter Adam mane voluit
eſſe ſicut dij ſciens bonũ et malum. Utinã
expectaſſet in ſero ſue etatis prouectioris.
Lucifer enĩ vix vnaz horam in celo ſtetit.
Adam vero vix. vij. et Eua vix duas. Ec/
ce mali operarij. Et bene mors hominis
dicitur ſero ꝓpter obſcuritatem. frigidita/
tem. obliuionẽ. retributionẽ et cõpletoriũ.
Item ſero poteſt intelligi dies iudicij Pri
mo quia tunc vnuſquiſq̃ ad domũ ſuã re/
uertet̃ de agro huius mũdi vt recipiat p̃/
ut geſſit. Secũdo quia tũc accendent̃ lu/
cerne quando fulgebũt iuſti ſicut ſol in re
gno patris eoꝝ. Tertio. quia tũc vnuſq̃ſ/
q̃ apparebit qualis fuit hic poſtquã ſtabit
ad dexterã vel ſiniſtram. In hoc ergo ſero
dicet dñs vinee. id eſt. deꝰ pater filio ſuo tã
q̃ procuratori ſuo. cui om̃ia dedit in ma/
nus Joh. xiij. Uoca operarios ⁊ redde il
lis mercedem ſuã. ſcꝫ ſine diminutione. j.
Cor. iij. Unuſq̃ſq̃ ꝓpriã mercedẽ accipiet
ſm laborem ſuũ. Iſta merces bene intelli
gitur gr̃a. q̃ eſt quedam inchoatio glorie
cũ gloria nõ ſit aliud q̃ gratia ꝯſummata
Incipiens a nouiſſimis vſq̃ ad primos.
Greg. dicit. Ex hoc impletũ eſt tũc quãdo
latronez prius q̃ Petrũ deus ſaluauit. et
ita nouiſſimus in labore. ſ. fit primꝰ in pre
mio. Hoc oſtenſum eſt etiã in gentibus et
iudeis. Quia gentibꝫ conuerſis ad fidem
data eſt prius gratia xpi. iudeis pro maio
ri parte in infidelitate remanentibus. Et
eſt ordo diuerſus inter iuſticiam et miſeri
cordiã. Quia iuſticia incipit a maiorib Eze/
chiel. ix. A ſanctuario meo incipite. Sed
miſericordia a minimis. Et ideo hic ſm
Chriſo. non fit iuſticie contrariũ ſed miſe
ricordie oſtenſiuũ. Cum autẽ veniſſent q̃
circa horam vndecimã venerant. Gloſa. i.
gentiles. q̃ quaſi decrepiti ſunt vocati. ac/
ceperũt ſingulos denarios. i. ſingula me/
rita in vita eterna. vel eandem eternitatez
cum his q̃ ab inicio mũdi ſunt vocati. Et
d̃r denarius vita eterna. que erit ſingulis
equalis. q̃ntũ ad durationẽ. nulli longior
nulli breuior. licet meritoꝝ diuerſitate alij
alijs clarius fulgebũt. j. Cor. xv. Stella
differt a ſtella in claritate. Et licet ſit in ſe
vnus denarius iſte. tamen eſt multiplex ꝓ
pter accipientiũ differentiã. Uenientes au
tem et primi. i. iudei. arbitrati ſunt. i. apud
ſe eſtimauerũt ꝙ plus eſſent accepturi. ſcꝫ

dignioꝛem locū in regno celoꝛū. Accepe/
runt autē et ipi ſingulos denarios. id eſt.
ſingula merita in vita eterna. Et accipien
tes murmurabāt aduerſus patrēfamili
as dicentes. Hij nouiſſimi vna hoꝛa fece/
runt. id eſt. non diu expectauerūt. nec ſub
legis onere laboꝛauerunt. et pares nobis
illos feciſti qui poꝛtauim⁹ pondus diei et
eſtus. id eſt. diu ſub onere legis ſudauim⁹
et longioꝛa carnis temptamenta ſuſtinui/
mus. Act. xv. Hoc ē onus q̄d nec nos nec
patres noſtri potuerūt poꝛtare. Et ſic on⁹
dicuntur oneroſa opera legis. Eſtus vero
vrentes temptationes. quas inflamabant
maligni ſpūs ad emulationē et odium gē/
tium iudeos irritantes. Sed iſta expoſi/
tio nō videtur procedere ſm litteraꝫ. que
dicit q̄ nullus in fine mūdi murmurabit
de premio ſuo. ſed erit contentus. Et ideo
Gregoꝛius dicit q̄ intelligitur hoc de ſan
ctis in limbo tunc exiſtentibꝰ. qui longo tē
poꝛe ibi fuerūt. videntes aūt gentiles no/
uiter cōuerſos ſimul cum eis pduci ad re/
gnum. quaſi murmurabant q̄ eis ſimiles
fierent. Sed hoc iterum ſtare non poteſt.
cū murmuratoꝛi hic dicatur. An oculus
tuus nequā eſt. quod nō poteſt dici d̄ ſan/
ctis patribus. Ex quo Lira vult cōclude/
re q̄ iſta parabola nō ſe extendat ad elec/
tos in fine mūdi. ſed ad eos qui fuerunt
ſub ſtatu gratie tempoꝛe chꝛiſti. et ita tem/
pus gratie intelligit hic ſero. Sed ſalua
reuerentia iſtius patris poteſt intelligi de
vtroq̄ tempoꝛe. Nam de tempoꝛe grē non
eſt dubiū quando iudei murmurabāt ad/
uerſus gentiles. pꝛo eo q̄ gentiles recep/
ti erant in cōmunionem et conſoꝛtiū fide/
lium. Sicut patet Actuū. xj. vbi diſcepta/
bant iudei contra Petrum. pꝛo eo q̄ com
municauit et mnaducauit cum gentibus.
Similiter Actuū. vj. dicitur q̄ factum eſt
murmur grecoꝛuꝫ aduerſus hebꝛeos eo
q̄ deſpicerent in miniſterio vidue coꝛum.
De tempoꝛe autē conſummationis ſeculi
pt ſic intelligi pꝛimo p regulā Ticonij ſm
quā fit ſermo ad alios ꝛ alios de eadē mul
titudine nō mutata voce. Sicut i pſalmo
Cum occideret eos. querebant eum. non
occiſi. ſed alij remanentes. et ſic eſt ſenſus
q̄ accipientes vocatione. nō adeptiōe. q̄a
et ſi laboꝛauerunt. non tamen finaliter in
gratia perſtiterūt. et ſic murmurabant. ſcꝫ

mali viſa gloꝛia beatoꝝ in iudicio. Secū/
do exponitur hoc de pꝛeſenti murmurati/
one. vt ſcꝫ in pꝛeſenti murmurent qui i fu/
turo ſunt tale pꝛemiū accepturi. ſicut iam
dictū eſt de iudeis et gentibꝰ. Iudei enim
mouentur cōtra gentiles. videntes eoſdeꝫ
equalia dona cū eis recepiſſe et gratiā ſpi/
ritusſancti cum eis accepiſſe. Sicut patet
Actuū. xj. et. x. cap. Tertio hoc intelligitur
per ſintheſim talem figurā. id eſt. per ſpon
taneā conceſſionem. id eſt. ponamus q̄ ſic
dixerint extūc ita eis poterit reſponderi.
Quarto poteſt dici de murmuratiōe ad/
mirationis. In iudicio em̄ erit magna ad
miratio iudeoꝛū de tanta gloꝛia gentium
et de tanta remuneratione ſanctoꝛū noui
teſtamenti. quoꝛū multi pꝛeferentur anti/
quis patribꝰ. Sed quomodo tunc expo/
nemus quod ſequitur An oculus tu⁹ ne/
quā eſt. ibi videbit.

Dixi tertio q̄ in vltima parte euāgelij arguitur
humane inuidentie ingratitudo. cū ſequi
tur. At ille reſpondens vni eoꝛū dixit. Cō
futat hic murmurationē per ſuā equitatē
Et hoc dupliciter. Pꝛimo non inferendo
iniuriam. Secundo faciendo iuſticiam.
Uni ergo dixit. quia vna et equalis erat
omnibus murmurandi occaſio. Marci
xiij. Quod vni dico omnibꝰ dico. Amice
per fidei ſuſceptionē. et ſi non per operati/
onem. nō facio tibi iniuriam Job. xxxiij.
Abſit a deo impietas. et ab omnipotenti
iniquitas. Nonne ex denario diurno con/
ueniſti mecum. id eſt. ex cōfoꝛmitate yma/
ginis et refoꝛmationis ſm Hieronimum.
Iſtud poſſet dici multis inuidis qui ſibi
reputant iniuriam fieri et ſibi ſubtrahi q̄d
alijs datur. Similiter et ſuperbi cum eis
aliquis parificatur. Tāta eſt peruerſitas
inuidi q̄ gratiaꝫ fratri impenſam eſtimat
ſuam iniuriā. et q̄ illi fuerit collatum. inui/
dia reputat ſibi ablatum. Eſt em̄ inuidia
doloꝛ aliene felicitatis ſm phm. Dicit er/
go. Nonne ex denario diurno. id eſt. p ob
ſeruatōe decalogi paꝝ tibi videt̄ vita eter/
na pꝛo qua mecum cōueniſti Uade ergo.
de malis exponitur. in ignem eternuꝫ. ſm
interliniarē gloſam. Reddo tibi ſm opus
tuum in te. itaq̄ iuſtus ſum. De bono ſic
intelligitur. Tolle quod tuum eſt. quaſi di
cat. Paratus ſum tibi reddere mercedem

tuã. vade intra in gaudiũ dñi tui. vel deſi/
ne admirari. vel perſeuera in incepta iuſti
cia. vel habe patientiã quouſqꝫ tollas mer
cedem tuã. Uolo aũt huic nouiſſimo dare
ſicut ⁊ tibi. Gloſa. Gratia ⁊ miſericordia ẽ
vt equalis tibi fiat populus gẽtilis. huic
nouiſſimo in penitẽtia ferueti. ſicut et tibi
primo in innocentia. An nõ licet mihi. tã/
qꝫ iudici. quod volo facere. ſcilꝫ miſericor/
diam et iuſticiã. An oculus tuus neqꝫ eſt.
Gloſa. vocat intentionẽ oculũ inuidia ple
num. Et exponitur hoc ſimpliciter de iu/
deis. q̃ ex humana infirmitate murmura
bant contra gentiles. Scdm Hieronimũ
exponitur. Nunqd benignitas mea eſt ti/
bi cauſa inuidie. Si aũt exponamꝰ de ele/
ctis in futuro iudicio. tũc dicendum eſt ꝙ
ibi oculus eorũ nõ dicitur nequã propter
culpã. ſed propter admirationẽ inequali/
tatis. quia ipſa admiratio procedit ex con
ſideratione diuine iuſticie magis qꝫ eiꝰ mi
ſericordie infinite. quoniã ego bonus ſũ.
ſcꝫ per eſſentiã. ⁊ ideo nõ poſſum malum
agere. ſed ex natura bonitatis mee abun/
danter cõmunico oĩbꝫ ſm q̃d mihi pla/
cet. Deinde cõcludit ſenſum miſticũ queꝫ
hic intẽdit principaliter inferre. Sic erũt
nouiſſimi primi. id eſt. in hoc negocio. pri/
mi ſm tẽpus. erũt nouiſſimi ſm ſtatum. et
nouiſſimi primi. Deutro. xxviij. Aduena q̃
tecũ moratur in terra. aſcendet ſuper te. ⁊
erit in caput. et tu eris in caudaꝫ. Aduena
eſt gentilis populus q̃ iudaico pplo eſt eq̃/
tus. Unde Ephe. ij. Jam nõ eſtis hoſpi/
tes ⁊ aduene. Et ſic erunt nouiſſimi ꝑmi.
id eſt. gentiles q̃ videntur minoris meriti
erũt maioris premij. Chriſo. Non oẽs
primi nec oẽs nouiſſimi ad numerũ ele
ctorũ pertinent. Multi eñ ſunt vocati ſcꝫ
ad fidẽ ⁊ meritũ ſm preſentẽ iuſticiã. pau/
ci vero electi. ad premiũ beatitudinis eter
ne. Sicut oẽs canonici vocant̃ ad elec/
tionẽ. vnus tñ efficitur eps. Sic Gedeon
multos vocauit ad bellũ. ſed paucos ele/
git Judic. vij. Sicut oẽs currũt in ſta/
dio ſed vnus accipit brauiũ. j. Cor. ix. Si
cut in horreo multũ eſt de palea. parũ de
grano. Sic multi filioꝝ iſrael exiuerũt de
egypto. pauci vero intrauerũt terrã pro/
miſſionis. Unde Math. vij. Anguſta eſt
porta ⁊ pauci intrant per eam. Quare aũt
ſunt pauciores boni qꝫ mali. triplex poſſet
aſſignari ratio. Una eſt vt eccleſie defẽſio
attribuatur deo. Secũda vt nemo confi/
dat de viribꝫ ſuis Hiere. xvij. Maledictꝰ
homo qui confidit in homine. Tertia vt
detur intelligi. bonos nõ ſubſiſtere ex na/
tura ſed ex gratia. Unde in ps. Cũ eſſent
numero breui. pauciſſimi et incole eiꝰ. Et
ſequit̃. Non reliquit hominẽ nocere eis. et
corripuit pro eis reges. Unde ſi boni plu
res eſſent qꝫ mali in prompto eleuarentur
ad ſuperbiã cũ ſemꝑ viderent ſe ꝑeſſe ma/
lis. ⁊ eis eſſe potentiores. que occaſiones
eſſent eis eleuandi in ſuperbiã et mentis
iactantiã. ¶ Hic occurrũt tria du/
bia. Primũ eſt de labore vinee. Utrũ etiã
labor corporalis ſit homini meritorius.
Secundũ de denario diurno. Utrũ bea
titudo omniũ electorũ ſit equalis. Tertiũ
de multitudine vocatorũ et paucitate ele/
ctorũ. Utrũ plures damnabunt̃ qꝫ ſalua/
buntur. Ad primũ dubiũ. Utrũ labor cor
poralis ſit homini meritorius. videtur ei
ꝙ nõ. Dicitur eñ Eccles. j. Quid habet hõ
amplius d̃ labore ſuo quo laborat ſub ſo
le niſi vanitateꝫ. ergo labor ille eſt vanus.
Item Eccles. iiij. dicitur ad hominẽ ſub re/
prehenſione. Unus eſt. ſcꝫ ſingulariter. et
ſecundũ nõ habet. ſcꝫ nõ filiũ. nõ fratrẽ. et
tñ laborare nõ ceſſat. Et ſequitur. Ut q̃d
fraudo animã meã bonis. Preterea vita
laborioſa corporalis inquietat hominem
Sed hoc eſt malũ. Prouer. xvij. Melior
eſt buccella panis ſicca cũ gaudio qꝫ plena
domus diuitijs cũ iurgio. Ubi Hieroni/
mus dicit. Juſticia requiẽ habet. iniq̃tas
laborem. Ergo laborare eſt opus iniquũ.
Sed cõtra eſt ꝙ ocioſus arguit̃ Prouer.
vj. Uſqꝫ quo piger dormis. Uade ad for/
micã et diſce ab ea. Et ſaluator hic repre/
hẽdit ocioſos dicẽs. Quid ſtatis tota die
ocioſi. Sed hoc nõ poteſt intelligi ſolum
de labore ſpũali. eo ꝙ dicitur Job. v. Hõ
ad laborem naſcit̃. Igitur etiaꝫ de labore
corporali. qui homini eſt cõnaturalis. De
quo etiã primo homini dictũ eſt. In ſudo
re vultus tui veſceris pane tuo. Gen. iij.
Ad iſtud breuiter dicendũ ꝙ ſicut dicimꝰ
de vita contemplatiua et actiua. ita de iſto
labore corꝑali et ſpũali. Scdm aũt oẽs
doctores. vita contẽplatiua eſt melior qꝫ
actiua ſimpliciter. licet quo ad aliqua acti
ua poſſit eſſe vtilior. vt dꝫ de renunciatiõe.

¶ Dnica ſeptuageſime

Niſi cum pridem. Dico ergo ꝙ labor cor/
poralis ſm ſe non eſt malus. licet ſpiritua
lis eo ſit melior. Unde in labore corpora
li attenduntur duo. ſcilicet cupiditas ⁊ ne
ceſſitas. Quo ad primum finem. labor ille
eſt peſſimus. et diſſuadetur a chriſto Ma
thei. vj. Quid ſolliciti eſtis ⁊c. Quo ad ſe/
cundū finem eſt bonus. et ſuadetur a pro
phetis et ſanctis. Unde in pſalmo. Labo
res manuū tuarum qui manducabis bea
tus es. Et Prouerbiorū. xij. Qui operatꝛ
terrā ſuam. ſatiabitur panibus. Eſt autē
vtilis iſte labor ad tria. Primo ad vitan/
dum ocium. ex quo multa mala proueni/
unt. eo ꝙ m̄lta mala docuit ocioſitas. Se
cundo ad repreſentandum ſtatum huius
incolatus. qui eſt ſtatus meritorius. Unō
Hugo ſuper Eccleſiaſten primo dicit. ꝙ
labor illorum quibus hec vita amara eſt.
pro paciencia coronatur. Tertio ad exer/
citium pietatis. Unde apoſtolus. Qui fu
rabatur iam non furetur. magis autē la/
boret manibꝫ vt habeat vnde tribuat ne/
ceſſitatem pacienti. Ad illa que ante oppo
ſitum inducūtꝛ dicendū. ꝙ in illis arguitꝛ
ſolicitudo exceſſiua. que eſt cauſa cupidita
tis. non autē que eſt cauſa pietatis. Unde
ſuper illud. j. Thimo. iiij. Exercitatio cor
poralis ad modicū vtilis eſt. dicit Augu/
ſtinus ꝙ labor corporalis ſolum eſt vtilis
ad opera pietatis in preſenti vita. et ita nō
om̄ino reprehenditur. ſed ſolum in com/
paratōne vite contemplatiue inferior eſſe
demonſtratur. q2 vita contemplatiua quā
ibi vocat pietatem et hic et in futuro pma/
net. Et ideo pietas ad om̄ia valet. Ad ſe/
cundū dubiū. Utrū beatitudo oīm electo
rū ſit equalis. videtur eīm ꝙ ſic. ex quo deꝰ
qui eſt ſummū bonū ab om̄ibus ī gloria
cognoſcitur et videtur. et om̄es eo ſufficiē
ter fruuntur. et ſic non videtur vnus alio
beatior. et hic dicitur ꝙ om̄es receperunt
ſingulos denarios. et ſic vnus nō magis
alio. Sed in cōtrarium eſt apoſtolus qui
dicit. Q vnuſquiſꝗ recipiet propriā mer
cedem ſm ſuū laborem. Rñſio ſm Tho/
mā ſuper Johan. xiiij. Et ſup. iiij. Sentē/
ciarum. diſtinc. xlix. Q loquendo de bea/
titudine q̄ntum ad obiectum quod deus
eſt. erit in om̄ibus equalis. quia deus om
nibus vt beatificans ſe oſtendet. Sꝫ q̄n/
tum ad diſpoſitionem beatorum non erit
equalis. q̄a vnus alio clarius videbit. Ad
idem Thomas in prima. q. xlij. articlo. ix.
Q ſumma veritas ab om̄ibus beatis ſm
diuerſos gradus conſpicitur. ſed quantū
ad modum viſionis prefigitur diuerſimo
de terminus ex intentione dirigentis in fi
nem. Hec ille. Sicut omnia leuia ſurſum
tendunt. Sed tamen ſm magis ⁊ minus
ſm q̄d participant de leuitate. Unde Li/
ra ſuper Johannē. xiiij. tractans illud In
domo patris mei manſiones multe ſunt.
dicit. ꝙ licet beatitudo nullam diuerſitatē
habeat ex parte ſui. tamen ex parte beato/
rum eſt diuerſitas in participando iſtud
obiectum ſm varietatem meritorū. quia
aliqui vident clarius alijs. ⁊ fruuntur per
fectius ſm maioritatem habitus charita/
tis que facit animam capacem obiecti. Et
idem dicit tractans illud pſ. Exultabunt
ſancti in gloria. letabuntur in cubilibꝫ ſu/
is. ꝙ notanter dicit in cubilibus ſuis pro
diuerſis gradibus ſeu manſionibus. vbi
vnus alio clarius videt ⁊ dulcius fruitur.
Ex quo infero duo ſm Thomam ſup Jo
hannem. Primum eſt ꝙ ex quo beatitudo
conſiſtit in dei cognitione. ad quā homo
diſponitur per puritatem intellectus. igi/
tur qui habet intellectum magis mundū
et eleuatum a terrenis tanto magis ⁊ per
fectius deum videbit. Secūdum eſt ꝙ ex
quo beatitudo conſiſtit in dei fruitione et
delectatione. ad quā homo diſponitur p
amorem. igitur qui habet cor magis fer/
uens in amore dei magis delectabitur in
diuina fruitione. Ad tertiū dubiū. Utrū
plures damnabuntur ꝙꝫ ſaluabūtur. pro
eo ꝙ hic dicitur. multi vocati et pauci ele/
cti. Ad hoc dicendum eſt ꝙ iſtud non po/
teſt diffiniri certitudinaliter. Jſidorꝰ eīm
pmo libro de ſummo bono cap. x. dicit. Q
tot ſaluabuntur quot angeli ceciderunt.
Gregorius autē dicit. ꝙ tot ſaluabuntur
q̄t boni permanſerunt. Similiter Anſel/
mus in libro pmo Cur deus homo. capi.
xviij. Et Auguſtinꝰ ſuper pſ. xlvij. Sed ſi
ue ſic dicatur ſiue ſic nullū iſtorū imponit
neceſſitatē ꝙ hic plures et illic pauciores
ſaluentꝛ vel damnentꝛ. Jdeo Thomas in
prima parte. queſtione. xxiij. articulo. vij.
dicit. Q iſte numerus ſoli deo eſt cognitꝰ.
Dicit tamen ipſe ibidem in ſolutione ar/
gumenti tertij ꝙ pauciores ſunt qui ſaluā

tur.⁊ in hoc miſericordia dei apparet ꝙ ali
quos in illam ſalutē erigit . a qua plurimi
deficiunt ſm omnez curſum et inclinatio/
nem nature. Sed quia iſta ſunt ſupra nos
Jdeo dicamus ſicut in alijs abſconditis
diuinorū ſecretorū. clamantes cū apoſto/
lo. O altitudo diuitiarū ſapientie et ſcien/
tie dei.⁊c̄.

Dominica in ſeptuageſima. II
Sermo. XXXV

Quid hic ſtatis to
ta die ocioſi. Mathei.xx. Quoniā
vt ait magnus pater Auguſtinus
libro de operibus mōachorū. Nullo mo/
do decet vt in ciuita vbi ſenatores fuerūt
laborioſi fiāt opifices ocioſi. Hec ille. vult
dicere. ꝙ valde indignū eſt vt in preſenti vi
ta nos peccatores et peccatis pleni q̄ pro
remiſſione peccatoꝝ merito laborare de/
bemus. ocio et deſidia torpeamus. ex quō
ſancti qui fuerunt quaſi ſenatores ⁊ prin/
cipes et erga nos iuſti ſancti et innocētes
tanta paſſi ſunt ꝙ nullus coꝝ ſine graui
labore peruenire potuit ad regnū celoꝝ.
Hinc dicit Chriſoſtom⁹ ſup Matheum.
ꝙ qui habent ſpiritū dei nō ſūt cōtenti ſe/
dere ocioſi. Sed ipſe ſpiritus qui eſt ī eis
vrget eos aliquid bonum apprehendere.
Quia igitur homīes in hac vita in bonis
ſe exercitare negligūt. et ſalutē laboribus
iuſtis bonorū operū acquirere tepeſcunt.
ideo ſaluator arguens eorū accidiā. incre/
pando dicit. Quid hic ſtatis tota die ocio
ſi. Ex quibus verbis arguitur hūana ne/
gligentia ab inutili ocioſitate ex trib⁹. Pri
mo quidem iuſte arguitur et reprehendi/
tur ex parte loci conuenientis. cū dicitur.
Quid hic. in iſta vita preſenti. Secundo
arguitur ex parte temporis congruentis.
cū dicitur. tota die. Tertio ex parte dam/
ni ſubſequentis. cum additur. ſtatis ocio/
ſi. A

Dixi primo ꝙ hic arguitur humana negli/
gentia ab inutili ocioſitate. Primo ex par
te loci conuenientis. cum dicitur. hic. ī hoc
mundo. in preſenti vita. vbi eſt locus con/
ueniens ad laborandū omnibus . quia vt
dictū eſt, Hic eſt vinea fertilis omnibus
laborare volentibus . Unde hoc oſtendit
natura loci. quia iſte mundus non eſt niſi
quaſi quidam ager in quo homo primus
cuz ſua poſteritate poſitus eſt vt operare/
tur terrā. vt dicitur Geneſis.iij. vnde ei di
ctū eſt. In ſudore vultus tui veſceris pa/
ne tuo. Nō ergo in ocio. ſed in ſudore vul/
tus comedēdus eſt panis noſter. Sed ve/
re multi comedunt eum in ocio . vt vſura/
rij. feneratores. mercatores. et alij leccato/
res . qui de ſuis lucris illicitis viuunt. et
aliorū ſudores bibunt et comedunt. cum
tamen manibus proprijs eſſet vnicuiqꝫ
noſtrum laborandū. Iuxta illud. j. Theſ.
iiij. Operemini manibus veſtris. Et ſcda
Theſſa. vltimo. Si quis non vult opera/
ri non manducet. Sunt autem plura que
mouent hominē ad laborē ſalutarē preci/
pue in hoc mūdo. que ſumunt ex parte cō
moditatis loci huius mūdi. Primum eſt.
quia in hoc mūdo tantū eſt locus laboris
inſtitutus a natura. Job.v. Homo ad la/
borem naſcitur vt auis ad volandum. Et
etiaz quia vt dicit Holgoth ſuper librum
Sapientie. cap.xv. Locus preſentis vite
eſt medius inter celū et infernum. In celo
eſt ſumma quies et nullus labor In infer
no ſumm⁹ labor et nulla quies. Ergo con
ueniens eſt vt in hoc mundo ſit quedam
cōmixtio laboris et quietis . tamen plus
debet participare de labore. quia vicinior
eſt inferno q̄ꝫ celo. Laborem autez huius
mūdi facilitant nobis et alleuiant plura.
Primo. quia habemus ſupra ſolicitos cō
ductores . paratos adiutores . et veraces
promiſſores. De primo chriſtū. de ſecun/
do ſanctos patres . De quorum perſona
apoſtolus dicit.ij. Theſſa.iij. Obſecram⁹
vos in domino vt operantes panem ſuū
manducent in ſilentio qui eiuſmodi ſunt.
ſcilicet curioſi aut ocioſi. Ecce quomodo
ſolicitat apoſtolus ad laborem . Itē alius
ſcilicet Dauid ſolicitat. Labores manuū
tuarū quia mārducabis. ſcilicet in preſenti
vita. beatus es. ſcilicet in futura vita. quia
quecūqꝫ ſeminauerit homo in mundo. ca/
det et metet in celo. Secundo. q̄a in mū
do habemus coadiutores coadiuuantes
ad onus ferendū. tot adiutores ſunt quot
iuſti in hoc ſeculo. quorum vnuſquiſqꝫ al/
terum iuuat . Iuxta illud . Alter alterius
onera portate, Sed tertio quia in mūdo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

iſto habemus mercedis promiſſe ſecurita
tem. Sapientie.iij. Bonorum operũ glo/
rioſus eſt fructus. Promittitur autez iſta
merces per chriſtum hic qui promittit de
narium diurnũ. Promittitur etiam p Jo
hannem baptiſtam amicũ chriſti dicentez
Penitentiaz agite appropinquabit vobis
regnum celorũ. Mathei.iij. Similiter et
per Petrum Actuũ.ij. Similiter et p Ja
cobum Jacobi pmo. Beatus vir qui ſuf/
fert temptationẽ.quoniaz cum probatus
fuerit accipiet coronam vite.ſcilicz eterne.
quã repromiſit deus his qui diligũt eum.
Et iſta ſunt tria.que mouent hominẽ ad
laborem ſalutarem in vita preſenti ex par/
te cõmoditatis loci. B Sunt autẽ
alia que mouent ex parte alia.ſcilicz mari/
me incõmoditatis. Unde laborandũ eſt
continuo propter vitanda illa incõmoda.
Primo ſiquidem mundus iſte eſt pericu/
loſus.quia quaſi plenꝰ periculis.que enu/
merat apoſtolus.ij. Corinthio.xj. dicens.
Periculis fluminum. periculis latronum
periculis ex genere. periculis in ciuitate.
periculis in mari.periculis in falſis fratri
bus.vnde homo ſemper habet materiam
laboris meritorij pre manibus. caute ſe
habendo ab iſtis et cum iſtis. Unde Job
vij.dicitur. Militia eſt vita hominis ſup
terram. Periculum fluminũ eſt periculuz
diuitiarum.vbi perit humilitas.quia ver
mis diuitum ſuperbia.vt ait Auguſtinus
Ideo ammonet propheta vt cauti ſimus
in diuitijs dicens. Diuitie ſi affluant.no/
lite cor apponere.ſcilicet ne per ſuperbiam
perdatis humilitatem. Sed periculum la
tronum eſt periculum deliciarum.que de
ſtruunt cordis quietem.vñ Oſee quarto.
Fornicatio et vinum ⁊ ebrietas auferunt
cor. Tertium periculum eſt ex genere.ſcili
cet ex generis nobilitate.vbi eſt zelus et i/
uidia ad inuicem.quia vnus eleuatur cõ/
tra alium.contra quos dicitur Malachie
ſecundo. Nũquid non eſt pater vnus om/
nium noſtrũ. Quartum periculum ex gen
tibus.id eſt.ex ſuperioribus.fratribꝰ.pa/
rentibus.qui ſepius impediunt profectũ
ſalutis. Unde ſaluator. Qui non odit pa/
trem ſuum et matrẽ ſuã.non eſt me dignꝰ.
Et Abacuc.ij. Ue qui edificant ſyon i ſan
guinibus. Quod faciunt illi qui oĩa vo
lunt facere propinquis et amicis. Quin/
tum periculum eſt in ciuitate.vbi ſunt diſ/
ſenſiones.conſpirationes.vbi perit pax ⁊
tranquillitas. Ps. Uidi iniquitatẽ et con
tradictionem in ciuitate. Sextum pericu
lum eſt ſolitudinis.et ſunt ſingularitates
vbi perit auxilium et ſolacium. Eccs.iiij.
Ue homini ſoli.quia cum ceciderit non
habet ſubleuantem ſe. Septimũ pericu/
lum eſt maris huius ſeculi.vbi perit cha/
ritas.ad Romanos.xij. Nolite conforma
ri huic ſeculo. In hoc mari magno et ſpa/
cioſo.ymo et periculoſo eſt ille magnus ce
tus dyabolus.de quo dicitur in Pſalmo.
Draco iſte quez tu formaſti ad illudendũ
ei. Contra quem precauendũ eſt ſemp ne
mergat nauẽ anime in profundum infer/
ni. Et eſt mirabile ꝙ quocũqꝫ ſe vertat ho
mo ſemper habet dyabolum ſibi aduerſuz
Nam ſi vult incedere per terrã in vita acti
ua.ſtatim dyabolus occurrit ſicut leo.cir
cuiens et querens quẽ deuoret.j. Petri.v
Si homo vult eleuari in celũ in vita con/
templatiua.ſtatim dyabolus occurrit vt
princeps tenebraruz harum.militans in
aere.et volitans inter celum et terram.vt
dicitur Ephe.vj.capitulo. Si vero ho/
mo vult aſcendere infra per conſideratio/
nem et meditationẽ penarum infernaliuz
ibi occurrit dyabolus.quia ibi eſt propri/
us locus eius. Et ſic ſemper homo habet
materiã exercitij cum eo. Secundo.quia
iſte mundus eſt ſuſpicioſus.ideo merito
in eo laborandũ eſt et ambulandum cau/
te. Neſcimus eñ quis ſit amicus quis ini
micus. Ezech.ij. Cum ſcorpionibus ha/
bitas. Et apoſtolꝰ Paulus dicit.ꝙ ſumꝰ
in medio nationis praue. Semper ergo
homo debet eſſe in labore prouidendo de
ſe.quia ſemper eſt in ſuſpitione. Tertio.qa
iſte mundus eſt non tm̃ ſuſpicioſus ſꝫ eti/
am omnino doloſus. Unde Hieremie.ix.
Habitatio tua in medio ydoli in dolo re/
nuerunt me ſcire. Hinc Hieremie.ix. dici
tur. Unuſquiſqꝫ ſe a proximo ſuo cuſto/
diat.⁊ in omni fratre ſuo non habeat fidu
ciam.quia omnis frater ſupplantans ſup/
plantabit.et oĩs amicꝰ fraudulẽter incedet
Et Abdie.in pn. Qui comederit tecũ po/
net inſidias ſubtus te.non eſt fiducia i eo
Adhuc enim moratur Judas cũ chriſto

in menſa.ad huc manꝰ tradentis nobiſcuꝫ
eſt.ſicut predixit ſaluatoꝛ . Tradet autem
frater fratrem in moꝛtē.et eritis odio om
nibus hominibꝰ propter nomen meū. Et
certe ſic eſt ſi volumus aduertere. Certum
eſt ꝙ qui vult hodie veritatem chꝛiſti ver/
bo et facto dicere aut annūciare et docere
odio habetur a pꝛincipibꝰ et ſeculi homi/
nibus.ymo etiam a pꝛopꝛijs parentibus.
iuxta illud apoſtoli. Omnes qui pie volūt
viuere in chꝛiſto perſecutionem patient̄.
Ita homo ex omnibꝰ iſtis habet materiā
laboꝛis ſi voluerit ſe exercitare in ea. Un/
de merito hominibus dicitur. q̄d hic ſta/
tis.hic ſcilicet in hoc mundo tam pericu/
loſo.tam ſuſpitioſo.tam doloſo . cum ha/
beatis ſolicitos conductoꝛes.adiuuātes .
auxiliatoꝛes.et mercedis pꝛomiſſoꝛes. Et
tantum de pꝛimo.

Dixi ſecundo ꝙ in v̄bis pre
miſſis argui/
tur humana negligentia ex parte tempo/
ris congruentis.cū dicitur.tota die. Si/
quidem valde opoꝛtunum eſt tempus vi/
te preſentis. Eſt eīm ad modum diei clariſ
ſime . De hac die dicitur in Pſalmo.ciij .
Oꝛtus eſt ſol et congregati ſunt . et in cu/
bilibꝰ ſuis collocabunt̄. Et ſequitur. Exi/
bit homo ad opus ſuum .et ad operatio/
nem ſuam vſqꝫ ad veſperam. Exponit In
nocentiꝰ. Oꝛtus eſt ſol.ſcilicet iuſticie chꝛi
ſtus.quod factum eſt reſurgendo.quādo
clarificatus eſt toto oꝛbe. Et ſequit̄ . Exi/
bit homo ad opus ſuum.id eſt.quilibꝫ iu/
ſtus et fidelis ad opus bonum .vt incipi/
at bene opari dū licꝫ.nec tm̄ ad vnū opus
incipiendum.ſed etiam ad multa perficiē/
da.vnde addit p̄s . et ad operationem ſu/
am multiplicem.quia dedit eis poteſtateꝫ
cuiuſlibet operis.ſicut dicitur Luce.xix.
et hoc vſqꝫ ad veſperā.id eſt.vſqꝫ ad moꝛ/
tem ſuam. De qua Joh.ix. Uenit nox qn̄
nemo poteſt operari. Uel vſqꝫ ad veſperā.
id eſt.vſqꝫ in finem mundi.in quo grauis
impetus inferetur ab antichꝛiſto.intantū
vt vix liceat tunc bene operari. Tanta eīm
erit perſecutio ī illis diebus ꝙ ſi fieri poſ/
ſet etiam electi mouerentur . ſicut dicitur
Mathei.xxiiij. Quādiu igitur hec dies lu
cet nobis operemur bonum . ne tenebꝛe
moꝛtis nos compꝛehēdant. Notanter au/
teꝫ dicit pꝛophera. Exibit homo ad opus
ſuum .id eſt. ad bonum . quod pꝛopꝛie eſt
ſuum.quia naturaliter homini ineſt appe/
titus boni.vt dicitur in de Con.ex.j. Ethi
coꝛum.ꝙ ratio ſemper depꝛecatur ad op/
tima. Hinc eſt ꝙ omne opus bonum tan/
tum eſt pꝛopꝛie opus hominis .peccatum
autem eſt opus dyaboli .quia per ipſū pꝛi
mo cōmiſſum eſt .et per ipſum in mundo
adinuentum . Juxta illud. Inuidia dya/
boli moꝛs intrauit in oꝛbem terrarū. Sꝫ
reuera pauci ſunt hodie qui pꝛopꝛiū opus
laboꝛant.oēs enim fere per totum hunc
diem vite pꝛeſentis intendunt operi alie/
no.ſcilicet dyaboli.carnis vel mundi. Nā
quidam laboꝛant circa honoꝛes .quidam
circa voluptates . quidam circa diuitias.
pauci autem ſunt qui circa virtutes ⁊ ope
ra ſalutis. Sed certe veniet veſpera .veni
et ſero moꝛtis noſtre quādo vnuſquiſqꝫ vi
debit fructum laboꝛis ſui . Unde Anſel/
mus in libꝛo de ſimilitudinibus ponit.
In hac vita ſunt tria genera laboꝛantiuꝫ
a mane vſqꝫ ad veſperam in modum mo/
lentiuꝫ . Hoꝛum nanqꝫ pꝛimus quicquid
molit ponit in ſaccum et abſcondit. Alter
vero partem in flumen negligentie cade/
re ſinit.partem vero vento rapi et diſper/
gi permittit. Tertius auteꝫ quicquid mo/
lit impetus fluminis ſecum tollit.vel ven
tus diſſoluit.veniente autē veſpere quan/
do a laboꝛe ceſſatur et fructus laboꝛis in
quiritur.quid putas ſingulos habituros
Qui farinā totam ſeruauit totum laboꝛeꝫ
ſuum bene recognouit . Qui vero partem
recollegit.inde letatus eſt quod habuit.in
de meſtus eſt quod flumen amiſit. Qui ve
ro totum amiſit.eo triſtioꝛ fuit. Moꝛa
liter flumen curſus ſeculi deſignatur. ven
tus vana glo꜓ia .molendinum quod tota
die molit.pꝛeſens laboꝛ eſt huius ſeculi.
qui a mane vſqꝫ ad veſperam nunqꝫ finit̄.
Mane nobis erat quando nati ſumus.
Ueſpera vero erit quando per moꝛtis de
bitum de hinc tranſibimus. Tempus igi
tur pꝛeſens dies eſt in qua laboꝛare debe
mus.vt in veſpera viuamus. Et ſicut mo
la circūducta ad eandeꝫ ſemper locum re
uertit̄. Sic laboꝛ iſte ſingulis annis mo/
re ſolito reiteratur. Modo nāqꝫ arat̄.me/
titur.ſeminatur , panificatur ,comeditur,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et iterū ad idem reuertitꝰ. In veſpera aūt
quando dicetur. Uoca operarios letabū/
tur iuſti. pura ſeruata farina tota ſua. alij
vero qui non totam eam ſeruauerunt. in
hoc meſti erunt. leti tamen qꝛ ex alia parte fru/
ctificauerūt. Qui vero pro laude vanitatꝫ
ſue fecerūt. iſti farinā totaliter perdiderūt
et meſti erunt. quia nullum fructum attu/
lerunt. Iſti ſunt qui dicent Per totam no
ctem laborantes nihil cepimus Luce. v.
D Si igitur quis querit ꝓpter quid
in preſenti vita laborare debet. Certe re/
ſpondeo ꝙ propter tria. ſcilicet propter cō
uenientiam temporis. propter penitentiā
cōmiſſi ſceleris. et propter vehementiam
promiſſi muneris. De primo patet. Nam
vita preſens eſt tempus per modum vigi/
lie precedentis ad feſta ſequentia. ſicut ait
Holgoth ſuper librum ſapientie caplo. ix.
In vigilijs ſolent homines laborare fer/
uenter et diu. vnde et prolixiorem horam
comedendi differunt quandoqꝫ vſqꝫ in ſe
ro. In feſto vero ſolent quieſcere ꝛ ſolacia
ri. Sic in preſenti vita tanqꝫ in vigilia de/
bemus abſtinentiam longam tenere. Iux
ta illud. j. Pet. v. Sobrij eſtote et vigilate.
Et. ij. Corinth. vj. In omnibus exhibea/
mus nos ſicut dei miniſtros. in ieiunijs.
in vigilijs. in laboribus multis. Et hoc vt
in feſto beatitudinis eterne quieſcamus.
Apocalipſ. xiiij. Amodo dicit ſpiritus vt
requieſcant a laboribus ſuis. Et ſicut fa/
tuus eſſet qui in vigilijs vacaret a labore
et in feſto laboraret. ſic qui in preſenti ocia
tur vt in eternum laboraret quando alij
feſtiuabunt. Secundo tenemur laborare
propter penitentiā cōmiſſi ſceleris. Sicut
enim magna gratia eſſꝫ ruſtico ſi dominus
eū a ſeruitute perpetua abſolueret pro la/
bore vnius diei. ſic homini magna ſit gra
tia a deo ꝙ pro labore virtuoſo ſue penitē
tie dimittitur ſibi ſeruitus perpetua culpe
propter quaꝫ debuit in inferno perpetue
laborare. qui enim ſeruit peccato. ſeruus eſt
peccati. Iohānis. viij. Iuſtum eſt ergo vt
nos peccatores diem iſtum ſemel in ſepti/
mana. id eſt. tota vita noſtra laboremus. vt
a ſeruitute ꝑpetua die octaua reſurrectio/
nis noſtre liberemur. Tertio laborare te/
nemur in virtuoſis actibus propter vehe/
mentiā ꝓmiſſi muneris. Nam ſm̄ Rober
tum holgoth vbi ſupra. Cōſideratio mer/
cedis accendit amoreꝫ laboris. maxime ſi
attendat homo quia non niſi per laborē
venitur ad mercedē. Narrat ſextus Iuliꝰ
Strategematū libro. j. cap. xlj. Quod Cirꝰ rex
perſarum volens animos populariū con
citare ad bellū contra medos. tali vſus eſt
cautela. Duxit exercitum ad quandam ſil/
uam vbi populum tota die in maximis la
boribus occupauit in ſilua illa ſuccidēda
in craſtino vero iuſſit epulas lautiſſimas
ꝑparare et exercitū cum gaudio et tripu/
dio conuiuari. Et circuiens ꝑ turmas in/
terrogauit quis illorum dierū eis magis
placeret. Reſponderūt ꝙ dies ſecundus
placuit eis plus qꝫ ꝑmꝰ. Quibus ille ſub/
iūxit. Sicut ꝑ laborē heſternū ad hodier
nū ꝑueniſtis cōuiuiū. ſic felices beatiqꝫ eſſe
nō poteſtis niſi ꝑus medos viceritꝭ. Sic
moraliter nō poſſumꝰ ꝑuenire ad beatitu/
dinē niſi ꝑus hic deuincāꝰ medos. i. demo
nes actibꝰ ꝟtuoſis. nec ad cōuiuiū ꝑuenire
poſſumꝰ niſi ꝑ laborē ꝑſentē. Refert Boeti
us li. iiij. metro vltio hiſtoriā triū viroꝝ q̄
maxios labores ſuſtinuerūt ꝓ glā tpali cō
ſequēda. ſcꝫ Agamenon. Ulixes. ꝛ Hercu
les. Agamenō ita fuit ſtrēnuꝰ ꝙ Troiā de
cē annis vallās. finaliꝭ deuaſtauit. Ulixes
ita fuit fortis ꝙ Polliferū gigantē mono
culū q̄ omēs ſuos ſocios deuaſtauerat ꝑ
ſuā audaciā interemit. Tertiꝰ ſcꝫ Hercules
xij. ꝑicula. que lōgū eſſet enumerare ſuſti/
nuit. ꝛ viriliter finalꝭr triūphauit. Si ꝫ gē
tiles tāta ſuſtinuerūt ꝓ glā caduca fragili ꝛ
tpali. multo magꝭ nos ꝓ glā etna debemꝰ
omīa fortiter pati. et ſufferre labores ꝑſen
tis vite.

E

Dixi tertio ꝙ in verbis pre/
miſſis arguitꝭ hu
mana negligentia ex parte damni ſubſe/
quentis. cum dicitur ocioſi. Certe graue
damnū prouenit ex ocio. Sicut enim dicit
Hieronimus in epiſtola ad Demetriadē
nihil in ſctō ꝓpoſito deteriꝰ eſt ocio. q̄a nō
ſolū nō acq̄rit noua. ſꝫ etiā parta cōſumit.
Ecce damnū ꝗuiſſimū. Sūt aūt tria que
diſſuadent nobis ociū. ſcꝫ nat̄a. ſcptura. et
sctōꝝ exēpla. Et ꝑmo nat̄a diſſuadet ociū.
Deꝰ enim creat̄e tā corꝑales qꝫ ſpūales. tā
viſibiles qꝫ inuiſibiles. tā celeſtes qꝫ terre/
ſtres. tam ſupceleſtes qꝫ īfernales vſqꝫ ad.

diem nouiſſimū ſunt in quodā exercitio. ⁊
quaſi quodā miniſterio diuine ſeruitutis
vnūquodꝫ iuxta conditionē ſuam offici/
um ſuum implendo. Nam ſupcelestes an
geli non ſunt ocioſi ſed ſemꝑ laudāt deum
dicētes. Sanctus Sanctus Sanctus
dominus deus ſabaoth. ⁊c. Etiaꝫ quidā
corū mouent orbes celeſtes. vt dicit Hol/
goth Sapientie. xvj. Intellige. delectabi/
liter ſine pena ⁊ fatigatione. vt dicit philo
ſophus. x. methaphiſice. Quidam vero ſe
creta diuina inferioribus annunciant et
alios illuminant purgant et ꝑficiunt. Alij
vero vt inferiores ad nos in cuſtodiam ⁊
protectionē contra demones in mundum
diriguntur. vt dicitur ad Hebre. ſecūdo.
Omēs ſunt adminiſtratorij ſpiritus i mi
niſterium miſſi propter eos qui heredita/
tem capiunt ſalutis. Dicit Hozra. Omēs
de qualibet hierarchia prima media ⁊ in/
fima. licet non ſemper mittuntur de ſupe/
riori niſi ex cauſis ſpecialibus ſm eū. Se
cundo creature celeſtes. vt ſtelle. ſol luna.
et alia corpora ſunt in continuo motu et
nunquaꝫ quieſcunt. Iuxta illud. Oritur
ſol et occidit et in circulos ſuos reuertit.
ibiqꝫ renaſcens girat per meridiem. Et ſi
cui dubium eſt ſaltim per hanc rationem
de motu ſolis cōtinuo certificetur. Quia
eo moto creſcūt et decreſcunt et eo ceſſan/
te ceſſarent viuere. ſicut dicit Holgoth ſu
per librum Sapientie capitulo. vij. Un/
de Plotinus ſicut narrat Macrobius ſu/
per ſomnuꝫ ſcipionis libro primo verſus
fineꝫ. dicit ꝙ ſol eſt cor celi. ideo. quia ſicut
corde ceſſante a motu animal viuere non
poteſt. Ita nec ꝙcꝫ viuere poteſt motu ſo
lis ceſſante. Etiam luna moueri ex eo ar/
guitur. quia iſta inferiora motu ſuo nunc
humectantur nunc deſiccantur. ſicut di/
cit Macrobius in ſaturnalibus. prope fi
nem. Et ita de ceteris ſtellis verum eſt ꝙ
ſunt in cōtinuo motu. et curſus ſuos per/
agunt ſm determinata tempora. Tertio
creature medie. ſcilicet aeree. terreſtres. et
aquatice. ſunt in continuo exercicio. Nam
aer iſte eſt in continuo flatu et nunc inſpi/
ratur et nunc reſpiratur. nunc ad orientē.
nunc ad occidentem ventilatur. De quo in
Pſalmo. Qui producit ventos de theſau
ris ſuis. Aues vero in aere ſemper voli/
tant et circueunt mare et aridam. Aquā
ſemper fluit et refluit. omniaqꝫ flumina in
trant mare. et iterum fluunt de mari. Pi/
ſces maris qui perambulant ſemitas ma/
ris. quidam vadunt ad retia in vſum ho/
minum. quidā ludunt homini in ammira
tionē. et quidam in exercitationem. ⁊ qui/
dam in penam. Similiter animalia puſil
la cū magnis om̄ia ſuo modo laborant in
officijs eis iniunctis. licꝫ non laborāt pro
neceſſitate corporis neqꝫ nent. Math. vj.
Sic ergo om̄es creature deteſtātur ociū.
et amplectūtur laborem. ad exemplar ho/
mini oſtendendū. Inſuper. Om̄is ſpirit⁹
laudat dominū. vt dicitur in Pſalmo. cl.
Et ignis grando nix glacies ſpiritus pro
cellarum faciunt verbum eius. hoc eſt. of/
ficia iniuncta eis peragunt. F Se/
cundo ſcriptura diſſuadet ocium tam vete
ris ꝙꝫ noui teſtamenti. Et. j. Geneſis. ij. di
ctum eſt homini. In ſudore vultus tui ve
ſceris pane tuo. Secūdo Dauid dicit In
labore hominū non ſunt. Et ſequit. Ideo
tenuit eos ſuperbia. operti ſunt iniquita/
te et impietate ſua. Tertio Salomon di/
cit Prouerbiorꝫ. xix. Anīa diſſoluta eſuri/
et. Exponit Gregorius in paſtorali parte
tertia. Eſuriet. ſcilicet ſemper ſpargendo
deſideria per voluptates. Et iteruꝫ Pro/
uerbiorꝫ. xxj. idem dicit. ꝙ in deſiderio eſt
omnis ocioſus. Dicit em̄. Deſideria oc/
cidunt pigrum. noluerunt em̄ quicꝙꝫ man⁹
eius operari. Et Prouerbiorū. xx. Prop/
ter frigus piger arare noluit. mendicabit
ergo eſtate. et non dabitur illi. In nouo
etiam teſtamento ſaluator de ocioſo dicit
Et dyabolus inueniens eum vacantem.
dicit. Reuertar in domum meā vnde exi/
ui. Et ſic aſſumptis ſepteꝫ nequioribus ſe
ingreſſi habitant ibi. vt dicitur Math. xij
Ecce graue damnū ex ocio. ſcilicet ſuper/
bia. iniquitas. et impietas. eſuries et men/
dicitas. ⁊ ſuper om̄ia demonū ſocietas.
H Tertio ſanctorum exempla diſſua
dent nobis ocium ꝙꝫ veteris tam noui te/
ſtamenti. Et primo exemplum primi no/
ſtri parentis ꝙ expulſus de paradiſo habi/
tauit cōtra eden. ad ſignificandū ꝙ vt dicit
Aug. in li. de bap. paruulorꝫ. Et i laboribꝫ
ꝙ ſunt delicijs contrarij. erudiēda eſt caro
peccati. Eden em̄ iterpraꝫ ſedes deliciarꝫ.

Item Noe vir iuſtus in generatione ſua
centũ annis archam fabricauit . vineam
plantauit. et labores manuũ ſuarũ man/
ducauit Geneſis. vij. viij. et nono capitul.
Item Abrahã fuit tante prouidentie . vt
haberet boues aſinos ⁊ ſeruos plurimos
vt dicitur Geneſis. xij. et quod plus eſt tã/
tum diues erat vt ſcriptura de eo non ta/
ceret ſed diceret. ꝙ erat diues valde in poſ
ſeſſione auri et argenti Geneſis. xiij. in ꝓn
cipio. Iſaac quoqꝫ filius eius nõ ocioſus
ſed ſtudioſus et operoſus circa agrum ſe/
minauit in terra ſua . et inuenit illo anno
centuplum. Benedixitqꝫ ei dominus. ⁊ lo
cupleratus eſt homo. et ibat proficiens at
qꝫ ſuccreſcẽs donec magnus vehementer
effectus eſt. Habuitqꝫ poſſeſſionem ouiũ
et armentorum et familie plurimũ . Gene
ſis. xxvj. Sed et Iacob in ſeruicijs duris
ſeruiuit apud Laban auunculuꝫ ſuũ pro
duabus vxoribus paſcendo greges et fo/
diẽdo puteos annis quatuordecim. vt di/
citur Geneſis. xxix. Longum eſt pertranſi
re om̃es patriarchas qui paſtores ouium
ſe appellare non ſunt dedignati . vt patet
Exodi. Veniamus ad chriſtum caput no
ſtrum. et de ipſo quoqꝫ ſcribitur per pſal/
miſtam . Egenus et pauper ego ſum . Et
iterũ. Pauper ſum ego . et in laboribus a
iuuentute mea. Et ſi non credis audi q̃d
Iohannis quarto dicitur . Et Ieſus qui/
dem fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra
fontẽ. Fatigatio autem illa erat ex diſcur/
ſu predicationis . quo circuibat ciuitates
et caſtella docens et ſanans om̃es . vt dici
tur Marci ſexto. Sed nec minus apoſto
li hoc ipſuꝫ feciſſe leguntur. Petrus ſiqui
dem primo poſt vocationem etiam redijt
ſepius ad piſcationẽ cũ Iohanne et Ia/
cobo et filijs Zebedei. vt dicitur Luce. v.
et Iohannis. xxj. Paulus de ſe dicit . Et
operatus eſt manibus ne quenqꝫ de fide/
libus grauaret. Infiniti ſancti laboribus
victum queſiuerunt. Sed quid recenſeo
hiſtorias. breuiter cõcludo. ꝙ nõ niſi poſt
laborem aliquis ſanctorũ quieuit in celo.
ſiue ſit labor corporis. qui valet ad opera
pietatis Iuxta illud apoſtoli. Laboret au
tem magis manibus ſuis. vt habeat vnde
neceſſitatem pacienti tribuat. ſiue ſpiritua
lis. qui dicitur ipſe pietas que ad om̃ia va
let. ꝑma Thimo. iiij. Sicut ergo maxima
eſt vtilitas ex labore ſiue corporali. ſiue ſpi
rituali iuſtis prouenienſ. ſic maximũ da/
num reprobis ex ocio ſubſequens . Nam
dicit Bernhardus libro ſecũdo de conſi/
deratione. Ocioſitas eſt mater nugarum
nouerca virtutũ. Facit enim virum forteꝫ
precipitari in reatũ. et ſuffocata virtute nu
trit ſuperbiam et viam conſtruit ad gehẽ
nam. Ideo Hieronimus dicit. ſemper ope
ris aliquid facito vt te dyabolus inueniat
occupatum. Dyabolus eſt ſicut fur qui vi
dens equum ocioſum in campo . aſcendit
ipſum. non ſic autem occupatum labore .
Unde ocioſus eſt ſicut caſtrum ſine mu/
ro. quod ab hoſte capitur facile Et ſicut
terra ſine cultura. que ſpinas viciorũ pro
fert Et ſicut arbor autumnalis infructuo
ſa et mortua Et ſicut vinea neglecta. Ideo
fratres chariſſimi excuſſa negligentia la/
bori ſalutifero inſiſtamus . vt per virtutũ
exercitia poſſimus peruenire ad eterna ꝓ/
mia. Ad que nos perducat pater et filius
et ſpiritusſanctus Amen.

Dominica in ſeptuageſima. III
Sermo. XXXVI

Ite et uos in ui

neam meam. ⁊ quod iuſtum fue
rit dabo vobis. Mathei. xx. cap.
Sicut dicit maximum ⁊ glorioſuꝫ lumen
omniũ eccleſiarum ſole ſplendidius bea/
tus Auguſtinus in libro de nouo canti/
co. Tria ſunt genera hominum que odit
deus. ſcilicet remanentes . retrocedentes.
et oberrantes . Excitandi ſunt remanen/
tes. retrocedentes reuocandi. errantes in
viam reducendi. tardi exhortandi. celeres
imitandi. Qui non proficit remanſit ĩ via
Qui forte ampliori propoſito declinat ad
illud quod deterius reliquerat reuerſus
eſt retro . Qui fidem deſerit a via errauit.
Hec Auguſtinus. Cum igitur in vita pre
ſenti multi remanentes retrocedentes et
oberrantes ſint. volens dei filius omnes
ad profectum ſalutis eorum dirigere hor/
tatur remanentes vt ad bonũ aſſurgant.
reuocat retrocedẽtes vt in incepto ꝓficiãt
et bonũ non deſerant . et errantes ad viã
reducit, vt rectis greſſibus in via ſalutis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

incedant. ac per hoc om̄es et ſingulos ad
ſalutarem laborem animás ſpe mercedis
et congruentie future hortatur dicēs Ite
et vos in vineā meā. et quod iuſtuȝ fuerit
dabo ꝛc. In quibus verbis tria deſcribū/
tur. Primo em̄ deſcribitur dei ammonen
tis benignitas. cū dicitur. Ite et vos. Se
cundo deſcribitur merendi oportunitas.
cum dicit᷑. in vineā meā. Tertio ꝓmittitur
premioꝝ eternoꝝ prompta liberalitas. cū
dr̄. quod iuſtū fuerit dabo vobis.

Dixi primo q̄ in verbis pre/
miſſis primo deſcribitur dei ammonentꝭ
benignitas. cum dicit ex perſona ſua. Ite
ꝛ vos. Reuera magna benignitas hortari
incitare ammonere ad ſalutē quos iuſticia
exigente poſſet in momēto etiā deprimere
in gehennā. Dicit ḡ Ite ꝛ vos. Parēdū eſt
huic āmonitōi ymo p̄ceptōi ꝓpter duo. Pri
mo ex parte p̄cipientis ꝓpter tria. Secūdo
ex parte noſtra ꝓpter alia tria. Ex parte p̄/
cipientis chriſti. ꝓmo ideo. quia eſt poten/
tiſſimus. vnde poteſt etiā inuitos cogere
ad eundū. Iuxta illud Heſter. xiij. In di/
tiōe tua cūcta ſunt poſita. ꝛ nō eſt q̄ poſſit
reſiſtere volūtati tue. Dn̄s em̄ omniū tu
es. Secūdo. quia eſt ſapientiſſimus. Vn/
de nihil poteſt p̄cipere erroneū. cū ſit ſapi
entia dei patris per quē fecit ꝛ ſecula. He/
bre. j. Et per quē attingit a fine vſqȝ ad fi/
nē fortiter ꝛ diſponit om̄ia ſuauiter. vt di/
citur Sapie. viij. Quia ipe eſt optim⁹. vn̄
nihil in eo maliuolum. Iuxta illud Luce
xv. ij. Nemo bonus niſi ſolus deus Quid
ergo reſtat ex p̄dictis niſi parere iuſſioni.
obtemperare p̄ceptioni ꝛ obſequi ſue am/
monitioni. Secūdo parendū eſt huic pre
ceptiōi ex parte noſtra. eo q̄ nō eſt aliqua/
lis excuſatio aut excuſatōnis occaſio i no
bis nō parendi. per quā iuſte et legitīe poſ
ſemus ab executione huius mandati excu
ſari. Et primo ratiōe cōmoditatis omniū
circūſtantiarū. ſcilicet temporis habitati/
onis et ſocietatis. Tempus ſiquidem in
quo nobis precipit eſt multum accōmo/
dum congruum et per omnia arridens. ſi
cut canit eccleſia hodie. Dies abſoluti pre
tereunt. dies obſeruabiles redeunt. tem/
pus adeſt ꝛc. De quo dicitur. ij. Corinth.
vj. Ecce nūc tempus acceptabile. ecce nūc
dies ſalutis. Ad quid autem acceptabile.

oſtendit Salomon Eccleſiaſtes. iij. dicēs
Tempus naſcendi. ſcilicet virtutes. ꝛ tem
pus moriendi. ſcilicet vicia. tempus plan/
tandi. ſcilicet bonas cogitationes. et tem/
pus euellendi. ſcilicet ſuggeſtiōes dyabo/
li. Tempus occidendi malam voluntatē.
et tempus ſanandi. id eſt. ſatiſfaciendi. ſcȝ
pro cōmiſſis delictis. Tempus deſtruen/
di. et tempus edificandi. deſtruendi mala.
edificandi bona. Vnde idem Salomon
hortatur Eccleſiaſtici. iiij. dicens. Fili ob/
ſerua tempus et declina a malo. Et oſten
dens quoſdam tempore abuti. dicit Ecc̄.
xx. Laſciuus et imprudens non obſerua/
bit tempus. Sunt autem quatuor quare
iſtud tempus vite preſentis eſt valde a no
bis obſeruandum. tum quia breue. tum
quia inſtabile. tum quia irreuocabile.
tum quia oportet de eo rationem reddere
Primo ergo quia eſt breue. non eſt inuti/
liter expendendum. Job. xiiij. Breues di
es hominis ſunt. j. Corinth. vij. Tempus
breue eſt. Sapientie. ix. Homo infirmus
et exigui temporis. Vetule peregrināṫes
non ſolent in via diu ſedere ſicut viri. quia
tarde ambulant. et quia tota dies quāti/
cūqȝ longa vix eis ſufficit ad attingendum
terminum ſibiipſis poſitum. Ideo ſcien/
tes ſuam tarditatem et temporis breuita/
tē cito feſtinant. Sic nos facere debemus
qui ſumus modo debiles ſicut vetule. pa/
tres noſtri erant gigantes velociter currē
tes. Ps̄. Exultauit vt gigas ad currendū
viam. Quod poteſt dici de quolibet ſan/
cto. qui erant nimis fortes in diuino ſerui
tio. propter abundantiam charitatis qua
feruebant ad deum. Nos vero in quibus
refriguit charitas. vt dicitur Math. xxiiij
in comparatione ipſorum ſumus vt locu
ſte fragiles et debiles. et ideo tempus no/
bis commiſſum valde debemus ponde/
rare vt vtiliter expendamus. Secūdo ob
ſeruandum eſt tempus. quia eſt inſtabile.
quia non poteſt diu ſeruari. et ideo ſtatim
eſt vendendum vel cōmutandum. Eccle/
ſiaſtes. viij. Tēpus velut vmbra preterit.
Et Sapientie. ij. Vmbre ſimilis eſt trāſi
tus noſter. Vmbra ita cito currit ſicut luc
que velociſſima eſt. Sic currit et tempus.
ideo breue eſt vt dicit philoſoph⁹. vj. phi/
ſicoꝝ. q̄ de tempore non habemus plus
niſi nūc vel inſtans. q̄ nō ſtans. q̄ nūqȝ in

eodem ſtatu permanet. Unde neſcio qua
ratione veru dicit homo de ſe in etate pro
uecta. habeo quinquaginta vel ſexaginta
annos cum nō habeat vnā diem neq; vnā
horā propter tranſitū precedentē ⁊ propt
fluxum preteritū qui nihil eſt in ſe. Unde
Ouidius. Labitur occulte fallaxq; volu/
bilis etas. Et nichil eſt annis velocius. ta
men quia labitur occulte multi nō aduer
tunt ꝙ pretereat tempus. Eccl. xi. Eſt qui
locupletatur parce agendo. et neſcit ꝙ tē/
pus pretereat et mors appropinquet ⁊ re/
linquat oīa alijs. Tertio obſeruanduꝫ
eſt tempus quia irreuocabile. Nam ſi quis
perdiderit diuitias poteſt recuperare eas
ſi ſanitatem poteſt recuperare omnia pre/
ter tempus. Reuerſio eīn finis noſtri con
ſignata eſt et nemo reuertitur Sapientie
ij. Et Job. xvj. Ecce eīn breues anni trāſ/
eunt. et ſemitā per quam nō reuertar am/
bulo. Unde Ouidius. Nec que prete/
rijt iterꝫ reuocabitur vnda. Nec que prete
rijt hora redire poteſt. Quarto eſt obſer/
uandū. quia de ipſo rationē debemus red
dere. Si eīn tuum eſſet poſſes damnū tu
um tollerare. nunc autē quia mutuo acce/
piſti oportet te de ipſo rationē ponere. idō
illud amittere non eſt damnū leue. Unde
Trenorū pmo dicit. Uocauit aduerſum
me tempus. Et Bernhard⁹ dicit. Omne
tēpus tibi impenſum requiretur a te qua
liter ſit expenſum. Et Anſelmus dicit. O
anima mea quid dictura es. Si enim ſer/
uus damnatur quia reddit pecuniam nō
multiplicatā. quid facturus eſt qui nec ha
bet quaꝫ referat. ymo illam amiſit. Quid
dicturus eſt qui ita negligenter cuſtodit.
qui nec dū ſcit vbi vel qualiter amiſit. O
quid dicturi ſunt illi qui dicunt hodie. de/
ducamus tempus in ſolacijs. O miſera/
bile ſolaciuꝫ quod ſequitur eternum ſup/
pliciū. De talib⁹ conquerit Job. xxiiij. De
dit ei deus tempus penitentie ⁊ ipſe abuti
tur eo. Hoc deberet ponderare noſtri cu/
rienſes conſumētes tēpus in iocis. vani/
tatibus ⁊ ludis. in voracitate. ebrietate. et
luxuria. quorū omniū villani ſunt melio/
res qui nūquā ꝑtereunt tempus. ymo cau
ſantur ꝙ eis nō ſupperat ad labores neceſ
ſarios. qui raro inueniunt vacare illicitis
Secundo parendum eſt huic preceptori
propter cōmoditatē habitatiōis loci. Ha
bitatio noſtra eſt in loco cōgruo ad laborē
⁊ apto ad operatiōeꝫ. qm̄ ſum⁹ in loco om
nib⁹ neceſſarijs ſufficiēti. ita vt null⁹ poſſit
dicere. nō ſufficiūt mihi pro labore alimē/
ta. nō veſtimenta. de his dn̄s ſollicitus eſt
pro nobis Math. vj. Hinc ꝓpheta ait. In
loco paſcue ibi me collocauit. Optima pa
ſcua nature doctrine ⁊ gratie. Quid ergo
reſtat niſi operandū. Uerum ⁊ ſi locus eſt
aptus ad tēpus. tn̄ multū timenduꝫ eſt ꝙ
nimis eſt ruinoſus. Unde Auguſtin⁹ in
quodā ſermone. Ecce ruinoſus eſt mūd⁹.
Et ſuper epiſtolā Johānis dicit idem. ꝙ
mundus tranſit et concupiſcentia eius.
Tertio ad parendū huic iuſſioni facit cō/
moditas ſocietatis. Multi eīn ſancti ſūt
fuerūt et erunt in eccleſia dei qui nobiſcū
collaborant. Unde circa primā tertiā ſex/
tam nonā et vndecimā horas exiuit domi
nus et cōducit vniuerſos in vineā Hebre.
x. Cōſiderem⁹ inuicē in ꝓuocatiōe carita/
tis ⁊ bonoꝝ operū. Et ſequit. conſolātes
tanto magis q̄nto videritis diē appropin/
quantē retributiōis. Ubi gloſa dicit. Sb
leuatio laboris eſt viſio collaborātiū. Caſſ.
ſup ps. lxxx. Perfecti viri cōmunib⁹ ſe hor
tant exemplis. ⁊ alter alteri⁹ vtutes imitā/
tes mutue dilectiōis ſe incēdio cōphēdūt.
Sic ecōtra mala ſocietas mltū ē ꝑiculoſa
Un̄ gloſa Prouer. ij. dicit. Malā ſocieta/
tē fuge. ne mala que aſpicis ⁊ corrigere nō
vales imitari incipias. Ex cōuictu enim
mores formant. quia qui tangit picē coin/
quinabitur ab ea.

B

Dixi ſecundo ꝙ in verbis ꝑ
miſſis deſcri
bitur meritorum humanorum fructuoſi/
tas. cum dicitur. in vineam meam. Sicut
dicitur Johan. xv. Chriſtus appellat ſe vi/
tem. diſcipulos autem ſuos palmites. Ex
quo oportet ꝙ ſit locus vitis et palmitis.
qui merito dicatur vinea. Hec autē eſt ec/
cleſia catholica in qua chriſtus vitis eſt. et
fideles ſunt palmites. Quiſquis ergo ve/
re vult fidelis appellari. neceſſe eſt vt ſit pal
mes verus et in vite manens. vt dicit ibi/
dem. et ideo dixi ꝙ hic deſcribitur oportu
nitas meritoꝝ noſtroꝝ. merita eīn noſtra
nullibi pn̄t eſſe fructuoſa niſi ī vinea dn̄i. i.
in eccl'a. eo ꝙ extra eccl'aꝫ nō eſt merēdi lo/
c⁹. q2 ibi nō hēt gr̄a nec ſpūſſctūs nec rmiſ
ſio pctōꝝ. j. q. j. rmiſſionē. ⁊ c. mltū. xxiiij. q. j.

Alienus. Si ergo qs vult mereri vitam
eternā oportet vt ſit in hac vinea. ꝛ cū hꝰ vt
ꝯiungat ꝛ adhereat viti xp̄o ſcꝫ ꝑ caritatē
xxiiij. q. iij. Cū qs. ꝛ. xciij. diſt. legimꝰ. Licꝫ
aūt vt puto ꝯueniēter in ſermōe p̄cedenti
aſſignauimꝰ ꝯuenientiā ꝛ ſimilitudinem
eccl'e ad vineā. ꝛ poſuimꝰ multiplicē diſtin
ctionē vinee. tn̄ pro aliquali edificatōne et
diffuſione iſtius materie h̄ ſolū de dupli/
ci vinea ſubiūgemꝰ. Eſt autē prima vinea
generalis omniū. ſcꝫ ſancta et vniuerſalis
eccl'a. Eſt ꝛ alia ſingularis et ſpecialis cu/
iuſlibet xp̄iani. ſcꝫ ꝯſciētia ꝓpria. Et Bern̄.
ſup cantica ſermone. xxxj. dicit ꝙ vinea ec/
cleſia ſancta eſt. in qua apoſtoli palmites.
dominꝰ vitis. et pater agricola eſt. In fide
plantata. in charitate radicata nutrita et
defoſſa ſurculis diſcipline. penitentiū la/
crimis rigata ſtercorata p̄dicantiū verbis
Et ſic ſano exuberans vino in quo eſt leti
cia. ſed non luxuria. vino totius ſanitatis
nullius libidinis. Hoc certe vinum letifi/
cat cor hoīs. hoc conſtat et angelos bibe/
re cum leticia. Deniqꝫ gaudent in peniten
tia ꝛ ꝯuerſiōe peccatoꝝ. ſalutē hoīs ſitien
tes. lacrime penitentiū vinum coꝝ. Hec il
le. De prima dr̄ in pſalmo. lxxix. Vineā de
egypto trāſtuliſti. Innoc. dicit. Vinea do
mini eſt eccl'a ꝓpter ſex cauſas. Primo ꝓpt
inutilitatē ligni abſciſi. Non eīn vtile eſt
lignū vitis abſciſum niſi ad cōbuſtionem
Sic homo abſciſus ab eccleſia Ezech. xv
Fili hominis q̄d fiet de ligno vitis ex om
nibus lignis nemoꝝ que ſunt inter ligna
ſiluaꝝ. Nunquid tollet̄ de ea lignū vt fiat
opus. aut fabricabit̄ de ea paxillus vt de/
pendeat in eo q̄dcūqꝫ vas. Ecce igni datū
eſt in eſcam. Hac rōne eccl'ia dicitur fons
a quo ſi qs p̄ciſus ē areſcit. xxiiij. q. j. Om/
nibꝫ. Secūda ratio quia vinea tormento
fructificat. ſcꝫ in foſſione terre et abſciſiōe
ramuſculoꝝ. Si autem in pace dimittit̄
tunc degenerat et non facit fructum. Sic
eccleſia tribulationibꝫ ꝛ oppreſſionibꝫ ma/
gis magiſqꝫ fructificat. Unde dominꝰ cō/
querens de vinea iſta dicit Iſaie. xxvij. In
prelio gradiar ſuper eam. ſuccendam eam
pariter. quaſi di. Parum fructificat in pro
ſperitate. ſed ego faciā eam fructificare in
aduerſitate. Et tangit conſuetudinē qua/
rundam regionū. in quibuſdā locis mul/
tiplicantur vinee ꝙ quaſi in ſiluas degene
rant. et tunc homines comburunt eas. et
poſtea optime fructificant. Tertia ratio.
quia ſola vinea vinum habet. Sic ſola ec/
cleſia vinū doctrine ſalutaris habet. Un/
de dicit eccleſia Canticoꝝ. viij. Dabo tibi
poculum ex vino condito. Uinum condi
tum dulce eſt et medicinale. Mathei. vij.
Nunquid colligunt de ſpinis vuas. quaſi
diceret. Non habetur ſalutaris doctrina
a iudeis aut gentibꝫ aut hereticis. ſed tm̄
ab eccleſia. Quia de illis dicitur Deutro/
nomij. xxxij. Fel draconum vinū eorum.
et venenum aſpidū. Quarta ratio. quia ex
pinguedine debilitatur vinea et luxuriat.
Sic in vinea eccleſia ex abundantia tem/
poralium naſcitur luxuria in palmitibꝫ
ſcꝫ in clericis. et ex hoc debilitatur et inſi/
pidum fit vinum. id eſt. doctrina eccleſie.
Quia multis poteſt dici illud Romanoꝝ
ij. Qui predicas non furandum furaris.
qui dicis nō mechandum mecharis Iſa.
p̄mo. Uinum tuū mixtum eſt aqua. id eſt
carnali voluptate inſipidum factū. Sed
olim dicebatur canticoꝝ. vij. Guttur tuū
ſicut vinum optimū. Guttur ſunt predica
tores. Sed modo vtinam bonum eſſet
guttur eccleſie quod tunc fuit optimum.
Quinta ratio. quia vinea radicata inter pe
tras in eminenti loco in radijs ſolis me/
lius vinū facit. Sic illi de eccleſia qui fun
dati ſunt et firmati in duricia penitētie. in
eminentia vite. in feruore charitatis. me/
lius docent et operantur. Hieremie. xxxi.
Adhuc plantabis vineam in montibꝫ Sa
marie. Samaria interpretatur cuſtos do
mini vel coniūcta domino. Et penitentia
et charitas coniungūt hominē deo. et deū
habitum cuſtodiūt Math. iiij. Peniten/
tiam agite appropinquabit vobis regnū
celorum. Iohannis. xiiij. Si quis diligit
me ſermonē meum ſeruabit. et pater meꝰ
diliget eum. et ad eum veniemꝰ. et manſio
nem apud eum faciemus. Ecce cuſtodia
domini. Sexta ratio eſt. quia ſicut vinea
paxillis ꝛ baculis. ita eccleſia dei et ſancto
rum adiutorio celeſtium deſideriorum al
ligata et recta tenetur. Un̄ ſponſa loquēs
ſanctis. id eſt. amicis ſponſi Canticoꝝ. ij.
dicit. Fulcite me floribꝫ. ſtipate me malis.
quia amore langueo. Deſideria eternoꝝ
ſunt flores. ex quibꝫ fructus bonoꝝ ope/
rum ſequunt̄ Eccl'i. vj. Uincula illius ſunt

alligatura ſalutaris. Recte ḡ eccleſia cōpa
ratur vinee. de qua vlterius dr̄. tranſtuliſti
ſcꝫ de infidelitate ad fidem. de errore in ve
ritatē. de prauis moribꝫ in ſanctā cōuerſa
tionē. eieciſti gētes. i. ſupbos et voluptuo/
ſos. et idolatras auaricie reprobaſti. ⁊ plā
taſti eam. ex humilibꝫ et abiectis. i. Cor. i.
Uidete vocationē veſtrā fratres. quia nō
multi nobiles. nō multi ſapientes ſm̄ car/
nem. nō multi potentes. ſed que ſtulta ſūt
mūdi elegit de⁹. In hac ergo vinea cuili/
bet eſt operandū Iuxta illud Gal̄. ſexto.
Dum temp⁹ habem⁹ operemur bonū ad
oēs. Opus autē vinee eſt vt plantet᷑ per
plātos et pdicatores. i. Cor. iii. Ego plan
taui. apollo rigauit. Hiere. i. Conſtitui te
vt euellas nociua ⁊ errores. deſtruas ⁊ di
ſperdas. ſcꝫ prauos mores. et diſſipes oc/
caſiones. edifices ad fidē. et plātes ad vir
tutes. Iſta vinea. id eſt. eccleſia hꝫ vulpes
ipam deſtruētes. de quibꝫ in canticis dici
tur. c. ii. Capite nobis vulpeculas paruu/
las que demoliunt᷑ vineas. Uulpecule ſūt
heretici. quia callidi fedi et indomiti. ſm̄
Thomam ibidem. Paruuli falſe humili/
tatis fictione. creſcentis doli ſuſpitione.
velata veritate. Uel paruas ſm̄ Gorram
id eſt. in ipo inicio fraudis. ne maiores ef/
fecte amplius noceāt. cum ſcꝫ creuerit in
dolo. Uel paruule. quia viles ſunt q̄ demo
liunt᷑ vineas. i. pcipicia faciūt. i. ſuffoſſiōes
Uel demoliunt᷑ vineas falſa ſcripturarū
expoſitione. peſtifera conuerſatione. erra/
tica predicatione. ¶ C) Sed diceres
Math. xiii. dr̄. Sinite vtraq̄ creſcere. Re
ſpondeo hic ſm̄ Thomam ſup Cantica.
Uerū eſt. ſi eſt ſpes de correctōne eoꝝ per
mittendi ſunt. accepta ab eis cautiōe de fi
dei cultu. alias ſi nō eſt ſpes de correctiōe
tūc non ſunt pmittendi viuere. Sed no/
ta ſupra quomodo ſunt capiēdi. Certe tri
pliciter. retibus. ſagittis. et canibꝫ. Retibꝫ
id eſt. ſententijs ſcripturarū. Sagittis. id
eſt. pfectione exemplorū bonorū. Canibꝫ
id eſt. ſagacitate ſubtiliū diſputationum.
Secūdo fodit᷑ vinea p confeſſores. Unde
Ezechiel. viii. dicit᷑ confeſſori. Fode parie
tem. Et cū fodiſſem. et ecce oīs ſimilitu
do reptiliū. quia poſt diligentē inquiſitio/
nem in cōfeſſione apparent reptilia viciorꝫ
Tertio purgat᷑ p prelatos Io. xv. Oēm
palmitē nō ferentem fructū abſcidet eum.

et omnē qui fert fructū. purgabit eum vt
fructū plus afferat. Purgatio iſta fit p iu/
ſticie falcem. Unde Canticorū. ii. Temp⁹
putatiōis aduenit. Sed diceres. q̄re pur
gat palmitē ferentē fructū. Reſpondeo p/
pter duo vt plus ferat fructū. et cū hoc qꝛ
ab omi vicioſa ſpecie nō ſolū ab ipſo vicio
cauendū eſt. Unde et ſi non eſt malicia in
palmite. tn̄ forte eſt ſpecies vel occaſio ni/
ſi purget᷑. Hinc apl̄us dicit. i. Theſſa. vlti.
Ab omi ſpecie mala abſtinete vos. Quar
to edificat᷑ vinea p viros iuſtos. Iſaie. v.
Sepiuit eam ⁊ edificauit turrim ⁊ torcu
lar extruxit in ea. Sepes eīm eſt munimē
tum bene operantiū. quo ſepiunt᷑ ne exter
minent᷑. Torcular paciencia. Turris con
templatio Uindemiatores eius ſunt an/
geli. Apocalipſ. xiiii. Miſit angelus falcē
in terram Math. xiii. Meſſores angeli q̄
colligent zizania a tritico et ſeparabūt ab
inuicē in fine mundi. ¶ D) Secunda
vinea eſt ſingularis. id ē. cōſciencia cuiuſli
bet iuſti. Et neglector hui⁹ vinee ſic incre/
patur p Salomonē Prouerb. xxiiii. Per
agrū hominis pigri tranſiui. ⁊ p vineā vi/
ri ſtulti. Et ecce totū repleuerant vrtice et
operuerāt ſupficiem eius ſpine. ⁊ maceria
lapidū deſtructa erat. Sed q̄d de malicia
vinee dicim⁹ nondū bonitatē eius audien
tes. Eſt etiā ſciendū qꝫ ſm̄ Bern̄. ſup can/
tica ſermone. lviii. et. lxiiii. Uinea cuiuſli/
bet hominis eſt ſua ↄſciencia. in qua fides
eſt vitis. virtutes palmites. botrus opus
deuotio vinū. Et eſt vera ſimilitudo. Nā
ſicut dicit Bern̄. ſermone. lxiii. vbi ſupra.
Nec abſq̄ vite palmes. nec virtus ſine fi/
de aliquādo. Sine fide eīm impoſſibile eſt
placere deo. Hebre. xi. In hac ergo vinea
vt dicit ſermone. lxiii. Bern̄. nihil incultū.
nihil deſertū debet ſapiēs derelinquere.
Stultus vero iſta cūcta apud eū neglecta
inueniēs. cūcta iacentia. inculta ⁊ ſordida
nō eſt vinea. Stulto quō vinea eſt. vbi nil
plantatum nil elaboratū. nuſq̄ paret. tota
ſpinis ſilueſcat et tribulis. Stulti vita et
vinea ſi fuerit. iam eſt redacta in ſolitudi/
nē. vbi vitis ꝟtutis. vbi botr⁹ boni operis
vbi vinū leticie ſpūalis. Qꝫ ḡ irridet ſapi/
ens. vt dictū eſt ſup. vineā ſtulti ſignificat
ſm̄ Bern̄. qꝫ bona nature et grē que forte
p lauacrū regenerationis acceperat tanq̄
que plantauit de⁹ et non homo primā ſuā

vineā.in nō vineam.iſte negligendo rede/
git.deniqȝ nō pt vinea eſſe. Nam ſtultus q̄
viuit.mortez potius amat.vt dicit Bern̄.
q̄ȝ vitā. Quō vita cū ſterilitate.arbor ari/
da ꝛ in ſterilitatē verſa.nōne mortua iudi/
cat̄.ſic ſtult⁹ eoipſo ꝙ inutiliter viuit mor/
tuus eſt. Soli ergo ſapienti ꝯuenit habe
re vineā vel eſſe vineā.q̄ vitā hȝ ꝛ lignū fru
ctiferū in domo dei Et ſequit̄ poſt pauca.
Bona vinea.iuſti bona vita.ymo bona vi
nea iuſtus.cui virt⁹ vitis.cui palmes actio
cui vinū teſtimoniū cōſcientie.cui lingua
torcular expſſionis. Iſta vinea debet cu/
ram gerere de duob⁹.ſcȝ de frequēti puta/
tione ꝛ de cuſtodia forti. De pͥmo ptȝ. Nā
putatio ꝯſcientie adeo eſt neceſſaria ſemp
vt nō modicū periculū faciat modica ne/
gligentia Et in h̄ rep̄hendit̄ur quorūdam
falſa ſecuritas q̄ ſe putant pauca vel nul/
la emendatione digna habere.cū tn̄ dicat
Bern̄.ſup cantica ſermone.lviij. Quis ita
ad vnguem oīa a ſe ſupflua reſecauit vt
nil ſe habere putet dignū putatione. Et ſe
quitur. Credite mihi et putata repullulāt
et effugata redeunt.ꝛ reaccendunt̄ extīcta
ꝛ ſopita denuo excitant̄. Parū eſt ergo ſe/
mel putaſſe quod ſepe putandū eſt.ymo ſi
fieri poſſet ſemp qꝛ ſemp q̄d putari opor/
teat ſi nō diſſimules īuenis. Et ſequitur.
q̄ntūlibet in h̄ corpore manēs profeceris.
erras ſi vicia putas emortua.non magis
cōpreſſa. Hec ille. De ſecūdo q̄uo neceſſa
ria eſt fortitudo cuſtodie dr̄ Threnoꝝ.iij.
Edificauit i giro meo ꝛ circūdedit me fel/
le et labore. Ecce bonus murus.labor cō
tinu⁹ et afflictio carnis. Hec eī̄ cuſtodiūt
ꝯſcientiā. Iuxta illud Caſtigo corp⁹ meū
et in ſeruitutem redigo. O bona vinea ſic
plantata ſic putata ſic fortificata. Quiſq̄s
ita viuit vt bona plantet ꝛ etiāȝ diligenti⁹
ꝯſideret cuſtodiatqȝ.bonus eſt vindemia
tor. Dicit autē Bern̄.ſup cantica ſermone
lxiij. Et maxime cauendū eſt vinee a vul/
pibus. Iuxta illud. Capite nobis vulpe/
culas paruulas que demoliuntur vineas
Vulpes eī̄ intelligit detractores et adu/
latores. Detractor occulta vulpes.ſȝ adu
lator manifeſt⁹.a quib⁹ vulpib⁹ cauenduȝ
eſt.quia adulator et detractor capiēdus ē
beneficijs atqȝ obſequijs.monitis ſaluta/
rib⁹ ꝛ orationib⁹ ad deū.quouſqȝ ꝛ detra/
ctor inuidiā et adulator ſimulatōeȝ depo/
nat. Hec Bernhardus.

Dixi tertio ꝙ in v̄bis pͥmiſſis
deſcribitur pͥmio/
rum eternoꝝ cōgrua liberalitas.cum dicā
tur.quod iuſtū fuerit dabo vobis. Premi
um iſtud eſt denarius diurn⁹.id eſt.eter/
na beatitudo.que finē nō habet.ꝛ dat̄ om
nib⁹ in hac vita bene laborātib⁹. Licet aūt
ſit iuſta et equa merces iſta ſanctoꝝ et pre/
miū beatoꝝ quo ad congruentiā.eo ꝙ con
gruū eſt vt illis detur quies in futuro qui
laborauerūt in p̄nti. Iuxta illud Apocal.
xiiij. Amodo dicit ſpūs vt requieſcāt a la/
borib⁹ ſuis. Et ſequitur. Opera eī̄ illoꝝ
ſequunt̄ illos. Hoc etiā addit eccleſia ſm̄
quoſdā.et iuſtū eſt.vt qua menſura menſi
fuerint.h̄ deo ſeruiēdo vt eadem remetia
tur eis in futuro.cū deo cōregnando Lu
ce.vj.tamen nō eſt equalitas pͥmij ad meri
tū q̄ntum ad condignū. Ex condigno eī̄
importat equalitatē premij ad meritū ſm̄
rectā extimationē. Sȝ congruū ſolū ſm̄
liberalitatē donātis.ſm̄ q̄d decet cū dare
ex congruo.quia decet liberalitatē dei vt
oīm q̄ ſe nō ponit obicem vitā eternā tri/
buat. Dicit Thomas in ſcd̄o ſniaꝝ diſtin.
xxviij.q.iij. De hac mercede et pͥmio dicit̄
Gen̄.xv. Ego merces tua magna nimis.
bene dicit magna nimis. Erit eī̄ magna
ſupra meritū.ſicut dn̄s pͥmittit cētuplum
accipietis ꝛ vitā eternā poſſidebitiſ Iaco.j.
dat omib⁹ affluēter. Plus eī̄ dat q̄ȝ aliq̄s
mereat̄. Sapie.iij. In pauc̄ vexati i mlt̄
bn̄ diſponet̄. Romanoꝝ.viij. Nō ſūt con/
digne paſſiōes h⁹ tpis ad futurā glaȝ. Bn̄
dicit.nō ſūt ꝯdigne.qꝛ ſunt ſup ſperatum
Phil.iiij. Par dn̄i exupat oēȝ ſenſū. Ideo
dr̄ Iſa.lx. Tūc videb̄ et afflues ꝛ mirabit̄
ꝛ dilatabit̄ cor tuū. Mirabit̄ āt bō qꝛ ſup
q̄ȝ ſpauit accipiet a dn̄o.iij.Re.x. Nō crede
bā narrātib⁹ donec ipa venirē ꝛ viderem.
Itē ſup deſideratū.vn̄ Salomōi dictū ē
iij.Re.iij. Hec q̄ nō poſtulaſti dedi tibi ſcȝ
diuitias ꝛ glaȝ. Itē ſup cogitatū.j.Coꝛ.ij.
Ocul⁹ nō vidit.nec aurī audiuit nec in cor
hoīs aſcēdit q̄ de⁹ p̄pauit diligētib⁹ ſe. De
his q̄tuor dr̄ Lu.vj. Mēſurā bonā.ecce p
mū.ꝛ ꝯfertā.ecce ſcd̄m.ꝛ coagitatā.ecce ter
ciū.ꝛ ſupefluentē.ecce q̄rtū.dabūt in ſinū
v̄rm. Cogita q̄d vis.exopta.deſidera.ſupe
rat et excedit oīa illa felicitas.illa eternitas.
illa btitudo. Ad quā nos p̄ducat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN